

Katedra

MARIBOR
LETNIK VIII.
Št. 3

KATEDRO mariborskih študentov izdaja Zveza študentov Jugoslavije odbor visokošolskih zavodov v Mariboru. — List urejuje uredniški odbor, glavni in odgovorni urednik: DARKO PASEK, tehnični urednik: JANEZ UJČIČ. — Uredništvo in uprava Slovenska ulica 5 tel 22 004. — Cena izvoda 50 par — Tisk: Casopisno podjetje Mariborski tisk. — Ziro račun: 518-678-548 — Nenaročenih rokopisov in slik ne vračamo.

Oportunizem in dogmatičnost v oficialnem časnikarstvu

Danes vse pogosteje slišimo kritične pripombe na račun naše oficijalne publicistike, ki so se javno ali privatno izgovorjene ali napisane nekako formulirale v skupen očitek: časopisi so polni dogmatizma, konformizma, oportunitizma; časopisi so poleg tega, da so čisto običajna komunikacijska sredstva, so še glasilo raznih karieristov, ki lojalno in avtomatično posnemajo in prevzemajo vse impulze, prihajajoče »od zgoraj«. Časopisi so torej institucija socialistične demokracije, ki je postavljena prav na dno hierarhične lestvice kot orodje nekakšnega »splošnega in skupnega interesa« družbe. Funkcija tiska bi naj torej po takšni »teoriji« bila v potrjevanju in oportunističnem sankcioniranju vsega obstoječega, ne glede na to, ali je to »obstoječe« dobro ali slabo. Takšen način pojmovanja tiska uvršča tudi kritiko, ki se od časa do časa pojavi na straneh nekaterih listov, v to kategorijo. Občasno kritiziranje bi naj vzbudilo v ljudeh občutek osebne svobode in jih usmerjalo k prepričanju, ki veri v demokracijo in splošno pravičnost neke družbe, kjer je vsakomur z raznimi zakoni, s svobodo tiska in govora zajamčena možnost, da uveljavi svoje mnenje in svoje pravice. Dejstvo je, da inajo tisti, ki tako mislijo, prav, vendar na neki drug

način, ki se ga sami pravzaprav ne zavedajo. To njihovo prepričanje je zgrajeno na banalni, čisto subjektivni podlagi. Svoje trditve znajo in morejo dokazati in potrditi s konkretnimi primeri, ki jih, to si moramo priznati, kar mrgoli. Kljub temu pa je ta njihov »prav« drugačen. Publicistika je po ugotovitvi nekaterih psihologov in sociologov danes najmočnejše sredstvo, s katerim lahko vplivamo na javno mnenje in prepričanje posameznika. Če je torej časnikarstvo, kot eden izmed temeljnih kamnov neke duhovne nadstave, postavljeno v politično konstelacijo, kjer sploh ne moremo govoriti o razporeditvi sil, temveč le o duhovni enotnosti, o dogmatsko uniformirani ideološki skupnosti, mora nujno vestno in točno izvajati tisto, kar od njega ta enotnost zahteva, še posebej pa, če so ustvarjalci, ki morebiti ne pristajajo na uniformiranost, pod vplivom okoliščin ideološke cenzure, pred katero so popolnoma nemočni. Tako so prisiljeni razmišljati celo o pomenu in smiselnosti svojega delovanja. Ker časopisi, kot najmočnejše »sredstvo za prepričevanje«, posegajo v zavest posameznika, je torej jasno, da v skupnosti, ki naj bi bila ideološko enotna, ne moremo govoriti o neznačajnosti in farizejstvu tistih, ki »krojijo idejno podobo člana sociali-

stične družbe«. Primarni imperativ, credo publicistike v socialistični družbi je potemtakem: Svoje delovanje, svoje družbeno poslanstvo izvajati na tak način, da ne bo vznemirjalo ljudi, da širokih ljudskih množic ne bo revolucioniralo, da ne bo povzročalo spornih situacij, ki bi lahko državljanse ideološko dezorientirale, pa naj zavoljo tega nekateri mladi nestrpeži še tako rohnijo in dokazujejo, da je takšno časnikarstvo umazano politikantsko prilaganje. Če bi časopis hotel biti odsev in podoba duhovnega življenja v določenem času in prostoru, ne bi smel biti samo pasivni opazovalec in zapisovalec, kronist konkretnih pojavov v družbi, institucija na dnu hierarhične lestvice, kot sem že zapisal, temveč soustvarjalec in kreator družbenih procesov. Problematika, ki jo nakazuje, se ne bi smela kazati kot neka zaključenost, nasprotno: vselej bi morala ostati nezaključena in odprta za širšo družbeno polemiko. Časopis v današnji obliki lahko enačimo z industrijskim izdelkom. Kakor prihajajo iz tovarne na tekočem traku kravate, ki so sicer raznobarvne in različnih velikosti, vendar kljub vsemu samo artikel, ki si ga zavežemo okrog vratu, tako

dan za dnem izhajajo časopisi, ki so sicer tiskani z različnimi črkami in v različnih formatih, vendar so kljub temu artikel, ki zelo malo ali skoraj nič ne vpliva na človeka kot razumsko bitje, ki bi bilo prisiljeno ob pomujenem blagu razmišljati, in tako nehote sodelovati pri »post-ustvarjanju« novinarskega dela. Časopis se ponuja kot artikel iz enostavnega vzroka, ker servira potrošniku-bralcu končen izdelek, zaključeno ideologijo, ki ne trpi korektur in razmišljanja o njej. Kakor hitro pa lahko nek »intelektualni izdelek« enačimo s potrošniškim blagom, je tukaj tudi konec njegovega poslanstva v družbi. Časopis v današnji obliki ni več deskripcija svojega časa v pravem pomenu besede, kajti če bi hotel biti to (in v neki meri bi to moral biti), bi moral imeti določeno »stopnjo svobode«, ki bi dovoljevala, da njegovi ustvarjalci v okviru svojih sposobnosti zavzamejo določeno stališče, ki mu ga v dani situaciji okoliščine ne dovoljujejo. Tako bi lahko časnikarji-proizvajalci spregovorili javno o stvareh, o katerih sedaj govorijo za vogali, in tedaj bi ne bili več proizvajalci artikla-časopisa, temveč soustvarjalci in kreatorji družbenih procesov.

DRAGO JANČAR

Razglas Centralnega odbora Zveze študentov ob mednarodnem tednu študentske solidarnosti z vietnamskim ljudstvom

Odpor proti agresorju

Dragi tovariši!
Predsedstvo Centralnega odbora Zveze študentov Jugoslavije je na svojem sestanku 5. oktobra letos odločilo, da bo teden od 10. do 17. novembra predstavljal »Teden študentske solidarnosti z vietnamskim ljudstvom«. S tem se Zveza študentov Jugoslavije vključuje v mednarodni teden študentske solidarnosti z vietnamskim ljudstvom, ki ga je razglasila Mednarodna zveza študentov.

Zveza študentov kot član te organizacije s svojo aktivnostjo še enkrat dokazuje svojo privrženost idealom borbe naprednega študentskega gibanja. S tem ponovno dokazujemo svojo privrženost humanizmu, človeškim pravicam in proletarskemu internacionalizmu ter na ta način nadaljujemo revolucionarno tradicijo naših študentov.

Vietnamsko ljudstvo se bori za svojo

svobodo in pri tem nudi množični odpor ameriški agresorju v teški in neenakopravni borbi. Zveza študentov Jugoslavije s svojimi resolucijami, nastopi na mednarodnih zborovanjih in masovno študentsko aktivnostjo na protestnih mitingih, demonstracijah, z zbiranjem krvi in materialne pomoči pokazala svojo čvrsto privrženost pravični borbi vietnamskega ljudstva. V tednu od 10. do 17. novembra z raznovrstnimi aktivnostmi izrazimo svoje trdno stališče proti ideologiji nasilja in našo privrženost pravični borbi vietnamskega ljudstva.

Našo enotno in borbeno zavzetost izrazimo s protestnimi zborovanji, predavanji, razstavami, s kulturno aktivnostjo, zbiranjem zdravil, s zbiranjem materialne pomoči, s pisanjem v študentskem tisku in z mobilizacijo študentskega in širšega javnega mnenja.

Odločno zahtevamo:

2. umik ameriških in satelitskih čet iz
  1. prenehanje bombardiranja Demokratične republike Vietnam, Vietnam,
  3. priznanje Fronte narodne osvoboditve, kot edinega pravega predstavnika južnovietnamskega ljudstva,
  4. vietnamskemu ljudstvu omogočiti, da samo odloči o svoji usodi.
- Solidarno z vsemi naprednimi študenti sveta kličemo:
- NAJ ŽIVI HRABRO VIETNANSKO LJUDSTVO!**
- NAJ ŽIVI PRAVIČNA BORBA, KI JO VODI FRONTA NARODNE OSVODITVE JUŽNEGA VIETNAMA!**

CENTRALNI ODBOR
ZVEZE ŠTUDENTOV JUGOSLAVIJE

Konferenca ZK MVZ

28. oktobra je bila v sejni dvorani doma družbeno političnih organizacij izredna konferenca Zveze komunistov MVZ. Dejsvo, da se je konferenca sestala v času, ko je mariborsko visoko šolstvo v izredno težavnem stanju, je dalo poseben pečat vsem poročilom in celotni razpravi. Intenzifikacija in racionalizacija študija, reforma na področju visokega šolstva in položaj mariborskih visokih šol nasploh; to so bile teme, ki jih je omenil skoraj vsak izmed komunistov, ki so sodelovali v razpravi. Kljub temu pa so delegati načeli tudi nekaj zelo perečih idejnih in političnih vprašanj. Tako je že sekretar komiteja ZK MVZ govoril o pasivnosti in neangaziranosti študentov, o brezperspektivnosti in nezaupanju v samoupravo, o inteligenci kot »družbeni eliti«, o pretiranem nacionalizmu itd. Student.

ZA BRALCE KATEDRE OBJAVLJAMO IZVLECKE IZ RAZPRAVE ČLANA CENTRALNEGA KOMITEJA ZVEZE KOMUNISTOV SLOVENIJE TOV. MAJERJA, KER MENIMO, DA BODO ZARADI SVOJE AKTUALNOSTI ZANIMIVI ZA ŠIRŠI KROG ŠTUDENTOV KOMUNISTOV, PA TUDI ZA TISTE, KI NISO VČLANJENI V ZK.

Dovolite, da spregovorim še o nekaterih problemih, ki se tičejo zlasti mlade generacije. Srečujete se ne samo s številnimi strokovno pedagoškimi in metodnimi problemi, temveč tudi z vrsto izredno težkih in kompliciranih vzgojnih problemov, ki jih ni kot komunisti težko, večjih tudi trpko in boleče občutimo, zlasti takrat, kadar se nam zdi, da jih nismo sposobni reševati tako, kakor bi jih morali. Pri tem dostikrat postajamo nervozni, zahtevajoč, da je treba te probleme reševati s takimi ali drugačnimi zunanjimi administrativnimi ukrepi. V tej smeri ne moremo iskati rešitve, čeprav to ne pomeni, da ne smemo angažirati najširšo javnost in vse politične in družbene organizacije, da postopoma odpravljajo tiste objektivno obstoječe pogoje, ki vodijo do rezultatov, o katerih ste danes na konferenci govorili, to se pravi n.p. o neugodnem socialnem statusu študentov, o neugodni socialni provenienci, o socialnem preokupu, o tem, da ostajajo velike kapacitete mladih ljudi neizkoriščene, to so velike potencialne možnosti, ker mladi ljudje na podeželju razpolagajo dostikrat z večjim potencialnimi duhovnimi sposobnostmi kot mladina v mestih ali vsaj v tem ne sme biti in najbrž ni nobene razlike. Mislim, da te to problem, ob katerem se je treba zamisliti in je prav, da šole, ki ta problem najbolj neposredno občutijo, tudi signalizirajo in stalno nanj opozarjajo.

Zanimiv je podatek, da mladi ljudje ne želijo vstopati v Zvezo komunistov, ne toliko iz religioznih motivov, temveč zato, ker niso zadovoljni z našo stvarnostjo, ker obstoje prevelike razlike med proklamiranimi načeli in med prakso, ker se v naši družbi godijo velike krivice, da je to tisti vzrok, zaradi katerega mlada generacija ne vstopa v Zvezo komunistov. Mislim, da bi moralo biti ravno obratno, ml bi morali in moramo kot pedagogi mladim ljudem, mladi generaciji v vseh teh stvareh natočiti čistega vina. Vsaka generacija opravi v zgodovinskem razvoju svojega naroda določeno dolžnost, ta generacija, ki danes že odhaja v preteklost, je opravila veliko zgodovinsko nalogo, kakršno v dosedanji zgodovini slovenskega naroda ni opravila v celoti nobena generacija. Če mladi ljudje sedaj tako razmišljajo, da zato ne morejo vstopati v Zvezo komunistov, ker so v naši družbi še krivice, ker so v naši družbi še anomalije in deformacije, potem pravzaprav pričakujejo, naj bi generacija njihovih očetov že rešila

vse nepravilnosti, vse naloge, to se pravi, naj bi rešila tisto nalogo, ki sploh ni rešljiva nikdar za nobeno generacijo samo, ampak je progresivna naloga, izid katere lahko vidimo šele nekeje v daljni prihodnosti. Mislim, da bi bilo treba mladi generaciji vcepiti spoznanje, kaj je njihova naloga, oni sedaj prevzemajo v svoje roke usodo našega celotnega družbenega razvoja, oni se soočajo tako, kot so se generacije njihovih očetov soočale z različnimi krivicami, nepravilnostmi itd., in se proti njim borile in tudi napravile velik korak naprej. Menim, da mlada generacija lahko to generaciji svojih očetov prizna, da pa je človeško nemogoče, da bi neka generacija mogla v tako kompliciranih odnosih, kakršni obstoje v današnjem svetu, že vse rešiti do kraja, s tem bi se namreč nehal tudi celotni razvoj, celotna dialektika razvoja. Mladim ljudem bi morali v tej smeri odpirati oči in jim dopovedati, kaj je njihova konkretna naloga. Zasti še zato, ker ni v naši družbi vse tako, kakor bi moralo biti, bi mladi morali vstopati v Zvezo komunistov, mi pa moramo ZK organizirati tako, da bi mladi človek v Zvezi komunistov lahko lažje uresničeval tiste stvarno človeške ideale, ki jih ravno mladi človek najbolj intenzivno nosi v sebi, da bi jih v Zvezi komunistov lažje in učinkoviteje uresničeval kakor zunaj Zveze komunistov. Če take pogoje ustvarimo, potem sem prepričan, da bodo tisti resnično progresivni mladi ljudje, ki hočejo spreminjati svet in ki so resnično revolucionarni in resnično marksisti, našli pot v Zvezo komunistov tako, potem menim, da bodo mladi ljudje radi vstopali v Zvezo komunistov. Tak premislek je v mladem človeku treba zbuditi, zbuditi tako, da bo pomislek odklanjanja vstopa v Zvezo komunistov dobil drugo podobo, ki naj bi bila: »Kaj pa če zato ni vse v redu, ker jaz nisem vstopil v Zvezo komunistov, ker jaz nisem izkoristil tega izredno pomembnega družbenega instrumenta, ki ga ima današnja generacija za spreminjanje današnje stvarnosti, ki je nepopolna, ki je še v celih vrstih stvari nečloveška, nehumana, ki nosi s sabo še mnoge elemente alienacije — odtujenosti človeka.

V zadnjih letih smo se odločili za popolnoma samosvojo pot v socializem, odločili smo se za to pot na podlagi konkretnih zgodovinskih izkušenj, konkretnih zgodovinskih neuspehov določenega sistema, določenega tipa socializma, skratka odločili smo se, da ne moremo preskočiti tako, kot mislijo Kitajci, celih zgodovinskih formacij, ampak moramo hočeš nočeš iti skozi dobo tržnoblagnovnih odnosov. Ti odnosi pa objektivno nenehoma

porajajo odtujenost človeka, nenehoma na nov način obnavljajo celo vrsto tistih medčloveških odnosov, kakršni so bili značilni za razredne družbe, za kapitalistično družbo. Mi teh objektivnih zakonitosti ne moremo odpraviti, tega ne more niti vlada z dekretom, ampak je to dolgotrajen boleč proces. Osrednjo vprašanje pa je, kako skozi to etapo skozi katero moramo iti, vendarle razvijati resnično humane človeške socialistične vrednote, za katere nazadnje gremo po poti socializma, kako skozi to fazo tržnoblagnovnih odnosov in samoupravljanja in skozi vrednote, ki so nazadnje smiselna osnova našega celotnega gibanja, našega celotnega bivanja. Če tega ni, potem popolnoma upravičeno postavlja vsak mladi človek vprašanje — v čem pa je potem prednost našega sistema, naše družbene ureditve od recimo neke kapitalistične? Vemo, da brez tega ne moremo zgraditi socializma, če bi hoteli to etapo preskočiti, potem se vračamo samo na neko primitivnejšo stopnjo in tista protistvoja, ki smo jih na ta način skušali odpraviti, se pojavijo v neki nižji primitivnejši obliki, skratka, ne pomaga nam nič drugega kot razumeti objektivno dialektiko današnjega družbenega razvoja in da se z vsemi temi stvarmi spopademo. Če je dolžnost katerega dela naše družbe, da vidi ta objektivna protistvoja, da jih razume in da se tudi uspešno z njimi spopade, in to na nov, izviran način, boljši od tistega, ki ga je načrtovala stara generacija, potem je to dolžnost mlade generacije, te, ki danes stopa v življenje in ki prevzema v svoje roke odgovornost za nadaljnji družbeni razvoj. Če te stvari tako postavimo in če nam uspe sedaj, ko razmišljamo o reorganizaciji Zveze komunistov, v novih oblikah postavitvi tako organizacije, da se bo znotraj te organizacije najboljši del mlade generacije mogel uspešneje, bolj angažirano boriti proti sistemu, kar čuti in spoznava, da ni prav, potem se nam ni treba bati osipa, o katerem smo govorili na tej konferenci in o katerem govorimo na mnogih drugih sestankih. Ne dvomimo pa je danes del članov ZK, ki niso sposobni niti voljni ničesar napraviti, ki so sposobni samo kritizirati in nasedati različnim malomeščanskim čencam in jih prenašati dalje, ki se niso sposobni vprašati po objektivni dialektiki, objektivni zakonitosti družbenega razvoja, ki niso sposobni razlikovati med tem, kar je bilo mogoča storiti neki generaciji v določenem zgodovinskem obdobju in med tem, kar je treba danes njej sami storiti, taki ljudje dejansko ne spadajo v Zvezo komunistov in če jih izgubimo, Zveza komunistov ne bo imela nobene škode. Pač pa je treba namesto njih zagotoviti dotok v Zvezo komunistov tistih mladih ljudi, ki čutijo odgovornost, da razvijajo naprej, da rešujejo, če hočete humanistično vsebino naše revolucije, da ne dopustijo, da se izmalči pod pritiskom zgolj nekaterih ekonomskih blagovnotržišnih nujnosti, temveč da usmerjajo razvoj družbenih odnosov celotne naše družbe tako, da se vendarle skozi vse te pritiske ekonomske in objektivne družbene nujnosti uveljavljajo uresničujoče humanistični principi in humanistična načela naše revolucije.

O. R. in M. R.

SKOZI PERIS KOP

Na PA je bil sestanek ZK. Na sestanku je govoril Slavko Soršak, sekretar komiteja ZK višjih šol o reorganizaciji ZK in konkretno o delu ZK na PA. Med mladimi komunisti so iskali tudi kandidate za novi odbor ZS, a jih niso mogli najti, ker se vsak delu samo izmika. Na sestanku so sklenili, da so lahko absolventi iz mariborskega območja še vključeni v organizacijo ZK na šoli, ostali pa naj se vključijo v organizacijo ZK po terenih. Mrtvilo, ki je zajelo študentsko organizacijo na šoli, je zajelo tudi mlade komuniste, ki komajda pridejo nekajkrat letno na sestanek, saj namreč ne morejo najti časa za izvenštudijsko delovanje, saj jih še študijski problemi ne zanimajo.

Odbor zveze študentov je imel pred dnevi sejo predsedstva, na kateri so razpravljali:

— o uspehu in NEUSPEHU brucovskega tedna,

— o predpripravi za letno konferenco v decembru.

Ob vprašanju, kako je brucovski teden uspel, so se skoraj vsi člani zadovoljili s številko (ca. 8000 N din), kolikor so jih stale prireditve v tem tednu. Temu pa, ali je brucovski teden sam sebi namenjen ali ne, in zakaj je bilo zanimanje študentov zanj tako malo, niso posvetili posebne pozornosti. Pa še več takih ZAKAJ bi si lahko postavili, vendar so se vsi zavdali, da bi nanje morali tudi sami odgovoriti. Tako pa lahko samo upamo, da si ne bomo zavdajali naslednje leto ob enaki priložnosti (ali pa že prej, na Aprilskem študentskem tednu) enaka vprašanja in ugotovljali enake napake.

Predavatelj na VEKS, takoj ko vstopi v predavalnico, zaklene vrata za seboj in jih ne odpre, dokler sam ne zapusti predavalnice. Nekoliko jasneje nam postane, ko izverno, da ta profesor predava predmet: organizacija in ekonomika podjetij.

Prav tako na VEKS je profesor matematike določil, da morajo imeti vaje iz tega predmeta dekleta posebej in fantje posebej. Večja zbranost je s tem ZAJAMČENA!

Na vseh višjih šolah so se začeli odbori ZS prebujati. Sicer pa je to že stara navada, da leti začno aktivno delovati šele štirinajst dni pred pripravami za brucovanje. Zal pa ta aktivnost po tem plesu vedno bolj ugaša.

Pred dnevi je imela VEKS svoj tradicionalni Krpanov drč. Po slavnostnem obhodu mesta so se bodočji »neboodca« ekonomisti odpeljali v Rogaško Slatino na nadaljevanje slavlja. Za pijačo je bilo v redu poskrbljeno, saj je pripravljali odbor, v strahu, da ne bi kdo ostal žejen, dodeli (beri: vračunal) v ceno vstopnice, ki je bila vse prej kot nizka) vsakomur po 1 l vina. Ker pa je bilo največ brucov in malo predavateljev, da se sprazgejenih zelo malo steklenic Rogaške Slatine, čeprav so vsi prepričani v njeno zdravilno moč (zlasti za živčne bolezni).

Obenem se KATEDRA zahvaljuje pripravljalnemu odboru za pozornost, ker nam ni poslal niti enega vabila (vsaj za našega fotografa) za to brucovanje!

O religiji, ki je pri nas še vedno privatna (zasebna) zadeva, nismo spregovorili v luči tistih kriterijev, kakor so nastopili v politični luči, v stvarnem svetu. Središče sveta je človek in dandanašnji govori cerkev največ v imenu tega človeka, poudarja torej humanitarni princip božjega poslanstva tukaj, na zemlji. Če bi iskali zgolj koncept cerkve in njenega poslanstva, če bi hoteli oceniti dejavnost njene reforme, tedaj bi ugotovili, da se po eni strani prilagaja s papežem vred sodobnemu svetu, se sklicuje na mir med narodi, po drugi strani pa še zmerom straši o uničenju vsega človeškega, češ stvari bodo zmagale, prah si bil in v prah se povrneš. To je velik nesmisel, saj moje in tvoje in njegovo, skratka naše življenje ni zvezano z onostranstvom, temveč s črno zemljo. Pri tem moralnem, odgovornem življenjskem potekanju časa in prostorov, cerkev najčesteje opozarja vernike na njegov tako imenovani »notranji svet narnosti«, ki ga poimenujejo z vestjo. Tako se človek sploh ne pokaže na svetlo kot samostojni mislec in kot delavec, ampak predstavlja zgolj božjo stvarino, ki naj bo vesela, da sploh živi, zavezana s svojo vestjo. To vidimo najlepše v desetih božjih zapovedih, v naglavnih grehih in sploh v njeni temeljni dogmi: prva, da je bog. Ta bog zaslužuje, je strašen, je sodnik, ki stremi vsevdilj v posmrtnost, ta bog rožlja s smrtjo in s prividom smrti, kakor da bi bilo življenje nekakšna kazen in ne svoboda. Ta bog, ki se zažira v vernikovo vest, pa tudi sam služi enemu samemu cilju: tu-zemeljski cerkveni hierarhiji in vsem zaslepljenim množicam njenih fanatičnih privržencev. Ta bog je privid smrti, a ni sama smrt! Kajti kdor je stal smrti iz oči v oči, ta se je rešil strahu, življenje mu poteka svobodno.

Prav na to so opozarjali že stari Grki (Epikur, na primer), ki so bili naravnost zaljubljeni v življenje. A prav pri njihovi še naivni miselnosti opažamo, da so se smrti bali, da so preklinjali Hades, in kakor pravi veliki Homer v Odiseju: bolje je biti živ svinjski pastir kakor pa kralj mrtvih, bednih senc! Za razliko od krščanskega monoteizma so bili polnokrvni, mitični bogovi in polbogovi nekakšno opravičenje za smisel življenja. Celo največji grški nihilisti in pesimisti (Sofokles, ali pa na primer Heraklit) so se tolažili z bogovi, s tuzemeljskim, le da so bili bolj odkriti v svojem verovanju, kakor pa je to dandanes. Krščanski troedini bog lahko živi zaradi slehernikove smrti, ne zavohjo njegovega žitja in bitja. Dokazov za to trditve najdemo v vsaj Bibliji ogromno, če sledimo od stavka do stavka lepim in fantastičnim dogodkom in prilikam. Vendar pa cerkev enači boga in troednost z vero, natančneje, z vernikom, ker cerkev ni organ sam zase, temveč skupnik vseh vernih. Cerkev propagira svojo zvezo vernih (religare,

lat. povezati, zvezati). In ta propaganda v zvezi vernih ni nič kaj zasebna zadeva, četudi je prikrita in čeravno si v socializmu pri nas še ne upa pokazati pravih zob. Nemara se zato često poimenuje kar s samim marksizmom, češ tudi pri nas je središče sveta človek, le da je ta človek božji, vaš pa je brezbožno osamel, ateističen, brez vesti. Nemara moremo videti v takšnih in podobnih trditvah res nekakšno prilaganje stvarnosti pri nas, a paziti moramo, da ta stvarnost ne bo postala klerikalna, politično obarvana s strani cerkve. Paziti moramo predvsem zategadelj, ker bi verovanje postalo nekakšen način življenja našega socialističnega človeka. Vera v kateregakoli boga je slab nadomestek za življenje. Cerkev pa obrača: življenje kogarkoli je slab nadomestek za boga in njegovo vero, češ prav vera pogoljuje nrvnost in čistočo v življenju slehernika, prav vera s svojimi dogmami in zapovedmi odvrača od človeka vse hudo in slabo, saj bo poplačan »tam zgoraj, pri bogu«.

Seveda nastopi v tem primeru religija kot osebna higiena, kot nekakšna zvišana nrvnost v okovih vesti. Značilno za vse svetnike je, da so čisti, da trpijo in se mučijo, da se odpovedujejo normalnosti in življenju in pri vsem tem hrepenijo k bogu, kar seveda človeštvo ne prinese in ne more prinesiti nobene odrešitve, nobenega dokončnega izpopolnjenja človečnosti. Življenje samo pa prinaša mnogo »nečistih« dejanj in tegob. Popolna askeza vse prej človekovo osebnost kastrira, jo uniči, a je ne izpopolni. Tukaj lahko nastopi še samoljublje, verski fanatizem, prividnost, čudeži... samo znanje nel Glavni nasprotnik vere pa je znanje, je tisti pravi napredek človeštva, ki se mu mora celo cerkev, dandanašnji predvsem kulturna (in ne zgolj politična) institucija, prilagajati, da se obdrži na površini življenja. Kakorkoli že, cerkev ne bi bila cerkev, če ne bi imela vernikov, torej tistih, ki verujejo v boga, v popolnost, v »isto neznano nad namis«. A prav tu je ključ: cerkev še zmerom enači vero z nrvnostjo, češ kdor veruje, mora ubogati, poslušati njene dogme, mora odstranjati vse hudo s sveta, se mora brezpogojno pokoravati božji poslanki na zemlji. A temu ni tako. »Vera in nrvnost sta dokaj neodvisni druga od druge ali pa je njuna odvisnost taka, da človek vesti in nrvne višine nedvomno veruje — ne morda v boga ali v nesmrtnost svoje duše — pač pa v dragocnost in lepoto dobrega, vsem ko vernost sama še prav nič ne jamči ne za nrvnost ne za prebujenje vesti«. Pravi Josip Vidmar v Beležkah o Karamazovih Ta Vidmarjeva presoja je vprašča v sodobno zavest v imenu zivosti in svobode, nikar prililjive potuhnenosti in kadila, zato je še dandanašnji pomembna. Kajti vest ne sme biti strašilka sveta, ne sme zasluževati, uničevati bistvenih trenutkov v življenju. Obratno: vest mora biti prisotna tudi v zavesti in vednosti človeka in mu mora pomagati pri presoji, kaj je dobro, kaj ne. Vera, enačena z nrvnostjo, prepričuje z navinim, da često celo mitičnim ustrahovanjem, da bo človek kaznovan po bogu; da pa se tega v svojih dejanjih ove, ima vest. Tako vest ni več v presojanju, kaj je dobro in kaj je slabo, temveč je zgolj ustrahovalno pomagalo, ki poglablja vero, z drugimi besedami, slepo neznanje, nespačet. Jasno je, da s takšnim ustrahovanjem in s slepim vero tudi človeka osami od sočloveka, pa naj bodo cerkveni in božji nauki še tako človeški! Biti človek ne pomeni be-

zati od človeka. S strastno in slepo vero v boga se verniki sicer res ravnaajo po pravilu ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe, toda v spremenjenem smislu: ljubi svojega so-vernika kakor samega sebe. Zakaj tisti, ki ne verujejo, so zapisani pogubi, poginu, uničenju, bodo stali na levi ob poslednji sodbi. Vernikom pa gre predvsem za to, da bodo stali ob bogu na desni strani. Vse skupaj zveni res nekoliko naivno, a tako je. Slepe vere ni mogoče spodkopati s še tako jasnimi dokazi. Kako naj torej pomagajo svojemu bližnjemu kakor samemu sebi, če so za vselej pred vrati pogube tudi sami? Njih prva naloga je: rešiti samega sebe in priti v nebo, skrbeti za dušo, kakor pravijo. Sevé se za to svetohlinsko sebičnostjo skrivajo povsem zemeljski interesi, to lahko poredno brez sovrvaštva in jeze. Cerkev pač zna celo ekonomiko uporabiti v prid svojega nauka, v imenu božjega imena. In prav v tem se skriva njena politična moč.

A tudi ta politika je pri nas prikrita, češ da je zasebna, privatna zadeva. Prilagoditev Kristusove neveste marksizmu je često očitna. Predvsem v naukih, ki jih bodisi verniki bodisi duhovniki razumejo danes drugače, kajti vse se razvija. Prav tako je razlaganje teh naukov često pri nas drugačno kakor drugod po svetu, kjer ima cerkev velik vpliv, na primer v Italiji... Res je, ljudje se moramo razumeti med seboj, a razumemo se lahko tudi lepó brez boga, ker bi radi bili srečni kar tukaj, na zemlji, in ne zgoraj nekje, v nebesih. Često lahko slišimo trditve, češ kako srečen in blažen je človek, ki veruje v boga in v posmrtnost, saj najde v tem tolažilo in moč za delo, pri tem pa te trditve sproti pozabljaajo, ali celo zanikajo, da je človek srečen tukaj, na zemlji, da išče tolažilo pri svojih bližnjih, pri sočloveku, da dela človek v družbi ljudi. Zatorej so takšne trditve zgolj maska za nejevoljo in slabino nekaterih posameznikov, ki mežikajo z dualističnim očesom zdaj bogu zdaj naravi in človeku. Rekli smo že, da je vera v kateregakoli boga slab nadomestek za življenje. Vendar: v kakšnem odnosu si naj stojita vernik in ateist? Oba sta človeka, vendar se njuno življenje prepleta v tisočih in tisočih okolišnih vsakodnevnja. Že Epikur pravi: »So namreč okolišnosti, ko se dobro izkaže za zlo in narobe, zlo za dobro.« Ateist in vernik se pač srečujeta, četudi je religija pri nas zasebna, privatna stvar. Če bi se oba sklicevala na srečo, vernik na srečo, ki mu je dana po bogu, in ateist, ki najde srečo v ustvarjanju in delu in v družbi ljudi, katera sreča bi bila večja, če bi sploh boga in človeško delo poimenovali s srečo?

Odgovor na takšno vprašanje je težko najti, že zato, ker so merila prvega in drugega povsem drugačna. Vendar pa je mogoče odgovoriti politično: vernik je s svojim bogom manj odgovoren za svoja dejanja kakor ateist. Ateist živi v družbi, v človeški družbi, je torej odgovoren svoji okolici, samemu sebi in človeštvu, medtem ko se lahko vernik še vedno potuhne v spovednik in zahteva z molitvijo odpustek za »grehe« od boga. Spovedova-

nje bogu zatorej ni lažje, in samo tolažilo, temveč je predvsem manj odgovorno za lastno, človeško krivdo. Beg pred krivdo je v vernikovih odpustkih in v obljubi, da se bo poboljšal. Ateist pa mora biti notranje boje, sam mora sprevideti svojo krivdo in je odgovoren pred družbo. S tem nosi sevé večjo odgovornost kakor katerikoli vernik, ker vidi pred seboj ljudi, so-ljudi s katerimi živi, dela, ustvarja, in nobenega svojega posmrtnega življenja, nikakršnega onostranstva. Pri tem, jasno, ne mislimo, da so ateisti surovi praktiki, banalni pozitivisti, kot jim to verniki često očitajo, temveč poudarjamo tisto človeško, dejansko ustvarjanje, ki je odgovorno pred ljudmi. Pač ne morejo vsi ljudje živeti v puritanski higieni in v božji milosti, katere najlepši odsev je meščanska, ali celo malomeščanska morala, pa moralka. Pod plaščem take moralke je največ hinavščine, namišljenega svetobolja, zahrbtnosti, pa grabežljivega slavošlepa, kar je pri nas že Ivan Cankar hudo hudo grajal, obojal in zaradi gospe tudi mnogo pretrpel, posebno zaradi cerkvene gospe. Pa ne pogrevajmo liberalne zgodovine, najsi je učiteljica življenja! O vernikih je treba spregovoriti tudi z njihovimi usti, z besedami njihove vere. »Kri mučenec je seme kristjanov!«, je zapisal Tertulijan, eden izmed utemeljiteljev cerkvenega nauka. To je dokaj hudo povedano, kajti kristjani so zares rasli s pobijanjem, bodisi v rimskih arenah, bodisi v Križarskih vojnah.

Na obeh straneh je bilo dovolj pobijanja. Mučenci so človeško trpeli, a to trpljenje je kasneje postalo ideal, nekakšen katharsis, nekakšno očiščenje za kristjane.

Dandanašnji pa se takšno trpljenje mnogokrat, skorajda vedno, izrodi v svetobolje in celo v koristljubje in v malomeščanstvo. Ljudje so prepremetni, vsaj pri nas, da bi še verjeli v čudeže. Zato jim je preostala predvsem vera v boga, ki rase s strahom pred smrtjo in s sebično željo, da bi prišli v nebo. A tudi ta vera je majava, pa naj bo še tako zagrizena, fanatična naj bo še tako ali drugače stvar vesti. Kljub naraščanju cerkvenega vpliva na vernike ne moremo trditi, da živijo verniki pod vplivom boga oziroma v božji milosti, če gledamo na ljudi v družbi vsaj s trohico pameti. Predvsem rasejo verniki s cerkvenim vplivom — in ne z božjim, čudežnim ali nebesnim, kakor si lahko razlagajo ponekatero rast religije verniki sami. Za ateista je do glavitno, da je moralen, da ustvarja, da se bori za svobodo, skratka, da gradi svojo osebnost s soljudmi, v družbi. Ateist ne verjame v nadnaravno, božjo rešnico, ampak dela. Spoznava meje svoje osebnosti, se osvеща in to tudi priznava. Ne pusti se zaslužiti in se uči. Zanj tudi socializem ni neka vera v naključje meglene prihodnosti, temveč je težnja, da bi delal in ustvarjal v družbi kot odgovoren človek za vsako svoje dejanje.

France Bori:

BOJ, BEG IN BOG

Med vsemi vližimi šolami je PA prva pripravila letno konferenco ZS. Udeležba študentov je bila na konferenci porazna. Udeležila se je le ena šestina študentov, sodelovalo pa je kar 20 profesorjev (skoraj več kot študentov). Kljub maloštevilni udeležbi je bilo delovno predsedstvo mnenja, da jih tudi drugič ne bo več, saj je naradilo vse, tako da lahko rečemo, da je bilo obveščanje najboljšje. Dokaz za to so bili okusni lepaki, da pa o osebnem prepričevanju (skoraj prosjačenju) ne govorimo.

Kaj nam je konferenca prinesla novega? Le občutek, da je ZS študentom vsiljena organizacija, ker se namreč vsi branijo delovanja, še bolj pa dela v njej. Ze iz poročila začasne predsed-

nice smo slišali, da je bilo delo odbora ZS na PA v preteklem študijskem letu nezadovoljivo, in da še akcije, ki so jih pripravili, niso dosegle zadovoljive ravni. Udeležba študentov PA v KUD in Katedri je taka, da nima smisla govoriti o njej. Pedagogi, kot nosilci kulture, so popolnoma odpovedali.

Vsi vemo, da je vprašanje denarja postranskega značaja (to je navsezadnje redkost), saj je PA namenila ZS pol milijona starih dinarjev za delo, vendar pa do sedaj niso izkoristili več kot 50 tisoč S din. Upravičeno se vprašujemo, kaj je krivo popolni neaktivnosti študentov na PA. Saj je bilo žalostno, da so na konferenci razpravljali le profesorji z izjemo dveh študentov. Če bo šlo tako naprej, bomo

Ali bo kdaj na Pedagoški akademiji drugače?

lahko letno konferenco preimenovali v »konferenco ZP« (Zveze profesorjev).

Študente je na konferenci pozdravil v imenu akademije novi dekan prof. Ivan Burger ter se marsikateremu študentu tudi predstavil, saj ga mnogi niti poznali niso.

Eden izmed sklepov konference je bil tudi ta, da bodo študenti volili v samoupravne organe šol pazljiveje kot doslej, saj se ne smejo zadovoljevati samo z njihovo udeležbo na sestankih. (Včasih pa moramo biti zadovoljni že s samo udeležbo, ker je to le nekaj več,

kot biti samo imenovan na papirju.)

Novo predsedstvo se bo moralo tudi tesneje povezati z odborom ZS MVZ, ker bo lahko dobilo le tam konkretne predloge za delo. Novo izvoljeni odbor pa mora tudi obiskati seminar za vodilne kadre v ZS. Na kulturnem področju bodo pedagogji delovali tako, da se bodo vključili v KUD Studenti (vsaj sklep je bil takšen).

Rezultati konference so dokaj skromni, skromni kot je bila konferenca sama. Ali bo kdaj na PA drugače?

TONE PARTLJIC

JUBILEJNI KROKIJ

Ob jubilejnim slovenskem gledališkem letu

LEVSTIK — OUTSIDER

Povprečno vedo Slovenci o Levstiku, da je napisal »prvo slovensko klasično povest« Martin Krpan (o, blagoslovljena šolska učenost), da je dal prvi literarni program, da je sodeloval pri Jurčičevem Tugomeru, dalje vemo, da je o njem rekel dr. Costa — pogine naj, pes. Morda še kaj (mogoče o Franji in Toni). Nadalje vemo, za vse slovenske pisatelje — torej tudi zanj —, da se jim je slabo godilo, da so bili siromaki, da jih takrat niso spoštovali, da pa so jim kasneje postavili spomenike (ja, kaj zdaj to njim pomaga — pravijo preprosti ljudje)...

Malokdo pa bi vedel, če bi ne praznovali jubilejev, da je imel veliko vlogo pri ustanovitvi Dramatičnega društva, oziroma njenega delovanja. Kajti ko je Levstik z mladostenci »prevzel« društvo, je šele začel boj proti cenenosti brezidejnega in neestetskega slogaškega veseljačenja, ki so ga šteli za gledališke prireditve. Kdo drug bi lahko prevzel take naloge. Kdo drug bi lahko bil usodno povezan s slovenskim gledališčem? V tistem času — samo Levstik. Saj je že v svojem Popotovanju zapisal pomembne misli o slovenskem gledališču in dramatik. Sam je »praktično« preizkusil, kako Slovenec ljubimo gledališče, s svojim Juntezom v dolenski krmi pri Draksterici... On, ki se je v svojem življenju boril na tolikih frontah — od političnih do jezikoslovskih — on, vedno bolj kolerični outsider, ki je izgoreval za »svojo« resnico...! Ta naš prvi literarni deseti brat. Samo on je lahko »imel« prste povsod poleg. Se poudariti ni treba, da ga je dolina šentflorjanska brez pomislekov izpljunila, ga postavila v »izven situacijo«, kot jih je še toliko potem in predtem. Prav mu je, saj bi lahko živel »pametno in dobro«, če bi hotel; če bi govoril tako, da bi se ne zameril Tomanom, Bleiweisom, Costom... Ko-

liko nas je danes takih Levstikov in koliko nas je, ki raje živimo »pametno in dobro« — prijatelji? Res ni več Bleiweisov ne Cost... a Levstiki bi še pač lahko bili.

HLAPCI — NEKOČ IN DANES

Tudi njega, Cankarja, je dolina šentflorjanska izobčila, avstrijska oblast ga je seznanila celo z zapori, slovensko klerikalno učiteljstvo pa je javno protestiralo proti njegovim Hlapcem in zahtevalo grmado za dramo, na tiho pa najbrž za Cankarja samega. Hlapci so dokazali, da so res hlapci, ko so se borili proti Hlapcem. Tako ambiciozno zasnovana drama ni ob splošni slovenski dramski suši našla milosti, dokler je Cankar živel.

No, danes nam je lahko razpravljati v toplih gledaliških foyerjih o tem, koliko je naš narod še hlapčevski in koliko ni. Kako zanimivo so bile izjave naših »prominentnih« kulturnikov, ko je bistri Sandi Colnik poskušal s svojo sodelavko izvelič iz njih, kaj sodijo o »hlapčevstvu«. Med drugimi so odgovorjali Bratko Kreft, Josip Vidmar in Stane Sever... Josip Vidmar je sodil, da Slovenci že ne moremo več nositi tega atributa, če le pomislimo na slavna leta 1941-45 in na spontan narodov odziv na okupacijo. Nevarnost pa še obstaja in Cankarjeva drama je kot žugajoči prst; glejte, da ne boste pozabili. Bratko Kreft je sodil, da je hlapčev-

stvo vsečloveška slabost, ne pa slovenska specialiteta. Omenil je znan uspeh »Janovih« Hlapcev v Parizu 1956, kajti po njegovem so navdušili Francoze, ker so napadali tudi njihove malomeščane. (V oklepaju bodi povedano, da baje Francozi res spoštojejo tisto Janovo uprizoritev, da pa preveden tekst ni imel sreče v njihovih gledališčih; dramaturgi se ne ogrevajo zanj.) Ne da bi Stane Severu, ki je letos prvič tolmačil župnika, postavili omenjeno vprašanje (povprašali so ga, kako se počuti v novi vlogi), se je sam ponudil, da bi sporočil Slovincem, naj se pridejo pogledat v Ljubljano v Dramo... Gotovo ni mislil torej, da hlapčevstvo ni več aktualno. Tako se je tudi nekako opredelil do tega vprašanja, precej drugače kot predhodni govorniki. Naj bo resnica, kakršna že je, vsak od nas bo po svoje odgovoril, prav je, da veliki igralec in v jubilejnim navdušenju govoril samo »jubilejno«.

In kako je bilo Slavku Janu, ko mu je Vidmar očital, da je njegova sedanja režija slabša od prejšnje (mislil je tisto znano iz leta 1956), ker je težil po neki modernosti. Po njegovem Hlapci ne potrebujejo nobenega posebnega modernega pristopa. Sami zase so dovolj moderni, pravi. Na drugi strani so mu očitali, tudi Mariborčan Lojze Smasek, da je obstal na pol poti v svojih novatorskih težnjah. Za eno prestarokopiten, za druge premoderen. In kako je pred leti slovenska kulturna sredina hotela izobčiti Koruna, ko si je drznil moderneje govoriti v Pohujanju, kako so ga napadli celo taki šentflorjanci, ki predstave niso videli, A je na pohodu nova gledališka podoba Cankarja — od Pohujanja preko Blaga do Hlapcev, vendar se, zanimivo, to ne dogaja več v Ljubljani, marveč v »provincialnem« Celju. Mogoče je tam manj hlapcev svojih estetskih meril, ki so si jih ustvarili, pa jih ne morejo več menjati.

Prav pa je, da smo si v tem gledališkem letu zastavili vprašanje — koliko je še v nas hlapčevstva. Prav bi bilo, da bi poskušali o tem še nadalje razpravljati, morda tudi v kakih dramih, v kaki novi kvalitetni drami, ki jo že tako dolgo čakamo. Toda kako bomo sprejeli tega, ki nam bo to pripovedoval?

NOVE DRAME — O, DA BI NEBESA MILOST NAM SKAZALE

V letošnjem letu (za razliko od lanskega, ko je bila bera novih dram večja) je slovenska dramatika zastopana predvsem s »klasiko«, lahko gledamo Miss Jenny Love, Hlapce (kar na dveh mestih), Pernjakove... Od novitet so napovedane še Kamenikova, Kozakova in Strniševa igra. Strniševa že poznamo, to je poetska drama Samorog. Prav zanimivo je, da je več avtorjev

v zadnjih letih napisalo »poetske« drame, recimo Zaje, Tauer, Strniša... Čeprav smo s tem dobili odlične drame v tej vrstici, posebno poetska in filozofska Otroka reke in celo dramatičen Samorog, dvomim, da je pot angažiranja slovenskega gledalca na tej poti. Ali ne gre tu za posebno izbrano »visoko« literaturo? Ali lahko ta dramatika dovolj angažira tudi »preprostejšega« gledalca? Kako je le znal znameniti Anglez iz Stratforda pisati za preprostejši in pametnejši. Z nestrpnostjo lahko pričakujemo tudi intelektualno ubrano Kozakovo igro. Toda, ali bomo za »preproste« Slovence uprizorjali še naprej razne »Tete iz Amerike« ali Planinske rože?

Ali res ni bilo mogoče še kakšnemu gledališču seči po uspeli Remčevi Delavnici oblakov, ali pa je nekoliko »neprijemna« zaradi svoje kritike socialistične oblasti in odnosa do kmetov. Skoda, da ni imela večjega vpliva na slovenske pisce recimo angleška jezno-mladeniška dramatika, ki bi nas s svojim gnevom nad malomeščansko zadovoljnostjo gotovo vsaj nekoliko angažirala. Ta dramatika namreč ni slono-košeni stolp pozicije, ali filozofski traktat, to je nekoliko grobo artikularni krik. Kje so drame iz NOB, ki bi nas lahko angažirale?

Sicer pa je dovolj današnjih »Levstikov«, ki učijo, kaj naj dramatik pišejo, le teh slednjih ni »pravih«. Veseli pa smo lahko vsaj tega, da smo prav letos dobili pri Slovenski Matici prvi temeljiti pregled sodobne dramatike v letih 1945-65. Toda, tako vsaj približno vemo, kje smo.

Dovolj tega neambicioznega kramljanja ob jubilejnim letu, ko so nam slovenska gledališča postregla predvsem s klasiko, namesto da bi nas angažirala z novimi in novejšimi teksti, ki pa bi se jih vseeno lahko našlo več, kajti naravnost čudna je ta trdovratnost, da ne igravo v naših gledališčih vsaj bolj uspešnih domačih iger na različnih krajih, kot da so »dolgi« nekemu dramatiknu plačali že s tem, če so ga uprizorili ali v Celju (recimo Zmavca) ali Mariboru (Kamenika) ali Ljubljani (Ljubljanski« dramatik — Kozak, pa še kdo).

DRAGO JANČAR

Odrešenik v deželi Slovenski

EVALD FLISAR:

SAMOZALOŽBA, TISK: NISP ČAKOVEC, OPREMIL AKAD. SLIKAR F. ANŽEL

Andrej Klement ne more več prenašati svojega strahovito povsakdanjenega in že kar mehaniziranega življenja; vse skupaj se mu zagnusi in ko zve za

samomor svojega prijatelja, sklene, da se bo osvobodil spon tradicije in konvencij in tedaj spozna, da je bil pravzaprav že ves čas v stanju. »ko je slu-

KRISTUSOV SAMOMOR

til umik«. Spozna, kako zelo je prazen, kako so tudi ljudje okrog njega prazni in nesvobodni, zasluči bližino novega življenja in se odloči, »da bo pridobil ljudi, da bo jih naučil, naj s svojih gnilih teles strgajo železne sponne tradicije, zakonov, navad«. V prestolnici se sreča s Satanom, ki mu pomaga razkriti resnico o tem svetu, in ko Klement ostane sam, spozna svet kot otroško igrišče, kot velike peskovnike, na katerih se otroci igrajo države in vojne in humanizem in zborovanja in zakone in itd. Takšen je ta svet, okovan z verigami, urejen po natančno določenih pravilih igre, po nezmotljivem mehanizmu, ki ga vodi naprej; pa se kljub temu nikamor ne premakne, kajti vsa igra se vrta v začaranem krogu. Potem ko Klement obišče prostor, kjer sta preživljala skupne dneve s prijateljem Simonom, edinim človekom, ki bi ga mogel razumeti, pa je zaradi gnusa pred spolnostjo, zaradi narcisoidnosti, zaradi odpora do sveta, ki mu ni mogel nuditi prav ničesar, napravil samomor. In tedaj Klement dokončno spozna, kako je svet uklenjen v verige vsakdanjosti in navajenosti, takrat se odloči, takrat zaradi svojega hotenja do življenja iz strahu pred nehanjem zapriseže, »da bo svoje prebivanje na tem svetu uprabil za nasilno osveščanje ljudi«. Tedaj se v njem rodi Kristus, ki nima prav nič več skupnega s tistim Klementom, ki je zapustil svoje prejšnje življenje zaradi nekakšnega nejasnega, nedoločnega gnusa in odpora. Ko Kristus spozna svet (sedaj z novega zornega kota) spozna intelektualce, govori s pesniki, dožene nesmišeljne vojne, postane ubijalec, ko sreča

svojo ženo kot prostitutko, in pridiga na gori svoj novi evangelij, ki je po svoje tudi osrednje izročilo romana. Kljub temu da si nehoti priznava, da je njegovo delo zamota, se še naprej bori s Satanom, ki želi ohraniti podobo človeštva neoskrunjeno.

Kristus tedaj spozna, da je Satan pravzaprav njegov človeški del, medtem ko je on sam drugi del samega sebe — sutelešni ideal, želja po popolnosti in božanstvu, večni del, ki se nikoli ne realizira, ki vselej ostane v željah in možnostih. Človeški del je zmagal nad nečloveškim. Kristus se še naprej bori, osvoboditi hoče sužnje, vendar ga množica križa. Sledi vstajenje, rodi se prisotnost. Klement je zopet vključen v igro, kot majhen otrok, ki mu povejo, da se je igral odrešenika.

Cel roman preveva mogočna in neutajljiva želja po svobodi. Kristus se bori zoper okove svojega časa, zoper nemisel in praznino tega sveta. Želi si spremeniti ustroj sveta, odpravi se na pot, da bi izničil človeštvo v dosedanjih obliki, vendar se ves čas spopada s fatalizmom, ki je v ljudeh (prizor z intelektualci), sprašuje se, ali je sploh mogoče uničiti vse tisto, kar je v njem zapustilo prebivanje med ljudmi. Nezadostnost sveta usmerja Kristusovo bivanje, njegovo hotenje k spreminjanju smisla ustroja medčloveških odnosov; na glavo želi obrniti vnaprej določeno igro, potekajočo po neizbežnih pravilih vkljenosti in mehanizirane navajenosti. Gnus do seksualnosti, v kateri ni več prav nič erotike temveč zgolj mehanična naravnost, odpor do seksualnosti, kot najlepšega primera v človekovo ne-samovoljo in odtujenost, ga dvigne tako močno v drug svet, tako močno ga približa pravi resnici, spozna, da lahko v govoru na gori izreče te besede: »Živimo! Ostanimo!« toda »sprememimo se!« Kajti če hočemo ostati, nas mora zajeti velika sprememba, tako popolna, da več sami sebe ne bomo poznali, da bomo verjeli v naše ponovno rojstvo. Razbijamo vse, kar nas zadržuje, kamenjamo zakonodajalce, opljuvamo vse, ki so ustvarili tradicijo, kati kar nam bo

lepa tradicija, ki nas vodi v pogubo, kaj nam bodo zakoni življenja, ki nam življenja ne dajo? Prekleti torej tradicija, prekleti vsi zakoni tega sveta in tega človeštva, kajti pogubni so, zakoni smrti so.

Zakoni življenja so torej zakoni smrti, so tisti njegov človeški del, ki pozneje premaga njegovo nadčlovečnost, njegovo željo po popolnosti, ki pa se ne bo nikoli realizirala. Razklanost med tema dvema svetovoma je tako velika, da se Kristus v kontekstu neprestano sprašuje o smislu našega bivanja in da končno spozna, da življenje, ki nima namena, »ki je otroška igra vrteča se v začaranem krogu«, tudi nima smisla in je popolnoma brez pomena. Zato se Kristus bori za drugačen svet, zato hoče osvoboditi sužnje in zaradi tega ga križajo.

Kristus s svojim delom ne opravi ničesar, ničesar ne izboljša, z ničimer se ne približa kakršnemu koli cilju. Z vstajenjem se ponovno vključi v igro. Nagonsko pospeši korake, da ne bi zamudil kosila, popoldne se gre igrati slepe miši. Zopet je v »prisotnosti«, člen v mehaniziranem verigi človeškega razvoja. S tem igro prizna, kljub temu da jo je hotel ves čas izničiti. Avtor sam pravi, da je poza (odrešeništvo) samo oblika igre (življenja). Igra obsaja, a priznava, da se ni mogoče dvigniti nad njo.

Če je torej tako, če se Klement hoče sprebrniti od odtujenega smisla prebivanja k neodtujenemu, pa spozna, da je takšna sprememba nemogoča, se moramo vprašati, ko knjigo preberemo: ali se Kristus sprašuje po cilju svoje poti, ali po vzrokih, ki so ga na to pot pripeljali. Sicer pa, ali kljub vsemu soloh ve, kam gre in kaj hoče?

Pro et contra - Pro et contra - Pro et contra - Pro et contra - Pro et contra - Pro et contra - Pro et contra-Pro et c

V
R
V
O
H
O
D
E
C

nih vsako možnost komunikacije.

Najprej bom opisal, kaj sem v članku povedal jaz, potem pa, kako je v polemiki to INTERPRETIRAL Gajšek. Misli mojega komentarja Vozel so za tistega, ki priznava zakone logičnega mišljenja, in se jih v pisanju tudi drži, naslednje: 1. tisti, ki na Slovenskem s sbolastično formulo «kultura je politična, politika pa tudi kulturna» skušajo sebi in drugim dopovedati, da konflikt med kulturo in politiko niso oujali niti neukinljivi, se trudijo zaman, kajti to nasprotje se po mojem mnenju ukiniti ne dá. 2. Lahko pa dosežemo, da obe avtonomni področji (kultura in politika) druga drugo naravno oplajata in se ustvarjalno prežemata s pogojem, če priznata druga drugemu avtonomnost, ki pa ni zaradi PRESTIŽA, ampak zaradi SPECIFIČNOSTI vsakega področja (oboje sem podčrtal že v članku). 3. V tem primeru se nam nasprotje med kulturo in politiko ne kaže več kot negativiteta, saj iz navzkrižja med obema lahko vznikajo nove kakovosti tako na strani politike kot na strani kulture. 4. Zato sem slednjim tudi prišel do sklepa, da je lahko kultura pozitivno politična (ker oplaja politiko) in politika kulturna (ker oplaja kulturo) le tedaj, če sta med seboj druga drugo dejavno odprta za DEMOKRATIČNO (to sem podčrtal že v članku) soočanje, kratki stiki med njima pa so nastajali vselej le zavoljo nedemokratičnega vzdušja pri nas. 5. Problem spopadov med kulturo in politiko sega torej na področje demokratičnosti oziroma nedemokratičnosti, zato se ti spopadi razkrivajo kot izrazit problem naše družbene reforme.

To je povzetek vsebine mojega članka z naslovom Vozel. Vozel hoče metaforično izraziti prežetost obeh avtonomnih področij - kulture in politike - NE PA NJUNO ZLITOST, ENOTNOST, kot mi vseskozi podtika Gajšek, ki trdi najprej, da NAJ BI KULTURA IN POLITIKA ZIVELI V SLOZEM MIRU. Da to trdi, lahko dokažem z naslednjim citatom iz Gajškovega članka: «Saj ni nič čudnega, če še danes zmerom stojimo pred vprašanjem kulture in politike, NAMESTO DA BI ZIVELI V SLOZEM MIRU» (podčrtal F. F.). Sam si torej želi med kulturo in politiko složnega miru, čeravno ta isti Gajšek v celotnem sklepnem delu svojega članka mene zasmehuje, ker sem baje (po njegovem pač) hotel KRIZATI KULTURO IN POLITIKO! Iz naravoslovja zares vem (Gajšek namreč blesti v sestavku z enciklopedičnim poznavanjem raznih znanosti, ki se jih sicer učijo že v osemletki, saj omenja Erazma Rotterdamskega, «gospoda» Darwina in ruskega biologa Mičurina), da je križanje postopek, s katerim združimo dobre lastnosti enega osebkov z lastnostmi drugega. Le subjektivna neologika, ki je poteptala objektivne zakonitosti miselnega občevarjanja med ljudmi, je lahko pripeljala Gajška v «polemiki» z menoj v potvarjanje, da mi je naprtil, češ da hočem kulturo in politiko med seboj mlčurinsko križati. Bolj kot nesramno zasmehljiva metafora o ženskem spolu kulture in politike me revoltira Gajškova pobalinska

POVRSNOST, s katero je moja beseda NAVZKRIZJE «prevedel» v KRIZANJE. V dokaz citiram en svoj in en njegov stavek. Jaz: «Ob takih spoznanjih se torej odpravljanje nezdravih plodov sicer zdravega NAVZKRIZJA (podčrtal F. F.) med kulturo in politiko razkriva kot izrazit problem naše družbene reforme.» Gajšek: «Zel bi videti, kakšen je KRIZANEC (podčrtal F. F.) med kulturo in politiko, čeprav sta obe ženskega spola.» Navzkrižje je znanost in dovoljena slovenska beseda (Slovenski pravopis, str. 475), ki pomeni protislovje, nasprotje. Kako si more tako izobražen človek, za kakršnega se ima Gajšek, v istem članku na začetku želeli «složnega miru» med politiko in kulturo, na koncu pa pestiti svojega sobesednika v polemiki, češ da boče narediti po načelu «zdrav duh v zdravem telesu» iz obeh področij eno področje z metodo križanja?

Pa še o Gajškovi in moji logiki. Citatov se v pisanju sicer branim ko hudič križa, ker menim, da je citatomanija le dvomljivo košenje s tujim perjem (ni namreč težko prepisati iz kateregakoli dela citat, ki ga «montiraš» pač tam, kjer se TEBI zdi, da se prilega), razen tega pa je navajanje citatov le predstopnja publicističnega pisanja, saj tisti, ki ima v pisanju res kaj svojega povedati, že s tem svojro pisanjem, če je kaj vredno, nevidljivo pokaže, kaj in koga vse je že preštudiral, kaj od znanosti in vednosti je že TVORNO v sebi prekvasil in si prisvojil. Torej citat iz priročnika logike Arnošta Kolmana (DZS, Ljubljana 1958): «Iz zakona zadostnega razloga sledi, da se pri pravilnem

mišljenju ena misel opira na drugo - jo UTEMELJUJE, ta na tretjo misel in tako naprej, dokler ne pridemo na koncu do neposredno jasnih dejstev (str. 22)». Prosim bračca da, rucino, s primerjavo med Gajškovi in «mojimi» stavki od začetka do konca obeh pisanih primerja kako je kateri od njih spoštoval citirano pravilo. Dovolj pokaže primerjava med Gajškovi željo po slogi politike in kulture in njegovim zasmehovanjem dozdevne moje želje po križanju obeh. Ali se je tu ona odšel oprala na drugo? Gajšek terja tudi, naj imensko naštejemo (čeravno bi lahko vedel, da je bil moj članek deduktiven, kot je pri KOMENTARIJU navdal), skdo so tisti kulturniki in tisti politiki, ki živijo v nenehnih prerekanjih, sam pa je le namigoval in duhovičil, pa razen mene tudi nikogar navedel.

Kakor si vselej želim polemičnih odmevov na svoje pisanje (celo plačan sem delo po tem, koliko moj članek vzbudi odmeva) tako me pahne v popoln absurd avtoritativno, pa obenem utrudljivo neresno, zmešano in otročje pisanje, ki se začne s takim iz zgodnjim, prezgodnjim samovelicanjem (boljstno samovelicanje je navadno posledica neustvarjalne jalovosti in senilnosti, ko začnemo prapeto bližati za popularnostjo, ki si je nismo več sposobni pridobiti z delom) neznanega genija: «Ta Vozel Franceta Forstneriča je vsekakor vreden majhnih korektur, ki seveda ne bodo samo dialektične marved bodo skušale zares konkretno pokazati na zavozianost...» Da, da, vse zares konkretno reči se začnejo šele z Vladimirom Gajškom, Butec, da tega nisem prej vedel in vrgel svojega pisanja v koš, kajti moral bi bil vendar vedeti, da bom od V. G.-ja prav profesorsko skorigiran! Prav mi je.

FRANCE FORSTNERIČ

V (Vladimir) G (ajšek je v zadnji Katedri str. 5 napisal pod naslovom Vrv z njemu lasno avtoritativnostjo polemiko na moj članek Vozel (Večer, 7. oktobra 1967 str. 9) in pri tem storil toliko grobih «prekrškov» (če se izrazim športniško) nad menoj oz. mojim člankom, da moram uredništvo Katedre prositi za našis tega odgovora, čeravno se sicer bridko zavedam absurdnosti tega početja, kadar gre za Vladimira Gajška. Z njim je namreč nesmiselno polemizirati zato, ker je tako zadrž v svojo subjektivno, samoljubno logiko, da lo docela nemogoča dialog. S tem pisanjem se torej obračam bolj na bračce in uredništvo Katedre kakor pa na Vladimira Gajška, ki je med nama z Vrvjo zadrž-

Pred dnevi je prišel na uredništvo Katedre prvoborec Grat Lado - Kijev, nosilec spomenice 1941. Zdel je govoril s pesnikom Andrejem Brvarjem, piscom spornih pesmi, ki so bile objavljene v reviji Problemi in ki so vzpodbudile toliko naših uglednih delavcev in politikov k javnemu polemiziranju. Zai mu nismo mogli ustreči, ker Brvar študira v Ljubljani, in tako smo se pogovorili kar sami. Uredništvo objavlja odlomke iz tega zelo zanimivega razgovora, ki bo lahko marsikaj pojasnil in pripomogel k boljšemu razumevanju celotne afere Brvar-.

«Menim,» je dejal Grat Lado-Kijev, «da so Brvarjeve pesmi globoko dojete in predvsem - resnične. Obe sporni pesmi sem večkrat prebral in ju pokazal tudi svojim prijateljem, ki so se prav tako kakor učitelj predvojaške vzgoje mnogi drugi in tudi jaz toliko za idejo komunizma, socialne enakosti in pravičnosti v družbi. Vsi, s katerimi sem govoril, so bili trdno prepričani kot partizani in zavestni ter neomahljivi privrženci socializma, da so bile izjave MIŠKA Kranjca, nekaterih sodelavcev Dela nepravilne in nerealne. Prepričani smo, da vsi tisti, ki so pi-

sali o žaljenju borcev - partizanov in podobne stvari, ne poznajo dejanskega stanja pri nas, ker po vsej verjetnosti (to se da sklepati iz zapisanih misli) živijo v namišljenem svetu idealov, zapirajo se v svoj intelektualni krog in sploh nimajo pravega, neposrednega stika z delavskim razredom. V besedah: 'Krivi ste vi, ker niste zginiti...' itd., ne vidim nobenega žaljenja borcev in borčevske zavesti, še najmanj pa oskrnjavanja partizanov, ki so dejansko prelili kri za svobodo. Res je, da je Brvar uporabil grobe izraze, toda tudi revolucije nismo delali v roka-

Še beseda
o „primeru Brvar“

vicah. Menim pa, da je mladi pesnik mislil zelo pošteno in všeč mi je, da mladi ljudje znajo ločiti, kar je dobrega in kar je slabega. Nekateri mladi ljudje negirajo vse po vrsti, drugi pa znajo pravično in kritično obravnavati probleme pri nas. In, če je fant stvar tako doživel, jo je tudi tako napisal, naravnost in neposredno, brez ovinkarjenja in slepomišljenja.

Nisem strokovnjak na literarnem področju, zato pesmi ne morem ocenjevati z vidika umetniške vrednosti, objavljenih del, pač pa govorim o vsebini pesmi, o njihovih družbeni angažiranosti. In kolikor se spominim, so Brvarja prav zaradi tega najbolj napadali.

Toliko iz razgovora. Pozneje je tov. Grat-Kijev poslal na uredništvo še pisno, v katerem pravi med drugim tudi tole:

«... Zato še enkrat prosim, zavzemite dostojanstveno stališče (pri obravnavanju Brvarjevega problema - op. ured.) brez puhlih namigovanj in bodite prepričani da bom ne samo jaz, temveč tudi prenekateri slovenski partizan (resnični) vedno in povsod na vaši strani.»

Menimo, da smo to storili že s tem, ko smo objavili tale pogovor s človekom, ki bi lahko bil (po besedah sodelavcev Dela in po mnenju CK Zveze mladine) pri Brvarjevih pesmih resnično prizadet in užaljen.

Odbor Zveze študentov mariborskih višjih šol prireja vsako leto dva študentska tedna, od katerih je brucovski teden namenjen seznanjanju novih študentov z delom ZS MVZ, medtem ko so aprilске prireditve pregled dejavnosti odbora ZS v tekočem študijskem letu.

Program, ki ga je predvidel organizator, je bil primeren, saj so se prireditve vstrelile druga za drugo. Žal pa moramo ugotoviti, da se je že prvi dan začel oziroma končal neuspešno. Napovedano športno tekmovanje z ljubljanskimi študenti je odpadlo, ker so le-ti nenadoma odpovedali sodelovanje. Prav tako se opravičeno razburjajo vsi tisti, ki so se zaman odpravili na slavnostno otvoritev v Klubu mladih. To otvoritev je organizator nameraval združiti s podelitvijo pokalov srečanja med mariborskimi in ljubljanskimi študenti, ker pa tega ni bilo, je tudi slavnostna otvoritev odpadla. Prav gotovo tudi v Klubu mladih niso bili posebno veseli, da jih organizator ni obvestil o tem, saj so imeli rezervirane prostore, in so vsi lahko samo čakali, ali bo kaj ali ne. Šele v Večeru so si lahko, na njihovo veliko začudenje, prebrali, da je otvoritev v Klubu mladih lepo uspela. Ostale prireditve so potekale po programu, vendar s tem še ni rečeno, da uspešno. Moramo priznati, da so se naši bruci izkazali res neozrelo (zeleno). Sicer pa nima manj zamerljivo, bruci so pač bruci. Bolj pa zamerljivo vsem drugim študentom, saj so bile prireditve tudi zanje, ki pa se niso s svojo udeležbo pokazali nič bolj zrel od brucov. Sicer pa nam postaja iz dneva v dan jasnejše, da mariborski študenti spijo, še za svoje študijske in socialne probleme se ne zanimajo.

Vsem, ki so se udeležili prireditev, je lahko bilo težko ob pogledu, kako »polnoštevila« je bila odsotnost. Nujno je, da vas vprašam: Kje ste bili

Večer Cankarjeve besede

... Ljudje sami so torej odgovorni za življenje, ki ga živijo, in ljudje sami so tudi krivi, če to življenje ni drugačno, kot je ...»

Vendar pa se mi zdi, da je ravno zdaj, ravno ob tem viharnem času potrebno govoriti o slovenskem ljudstvu in o slovenski kulturi, — zakaj nikoli še kakor zdaj ni bilo toliko pridigovanja, toliko časih jako klavnega besedičenja o narodu in narodnosti, o ljudstvu in kulturi!

I. Cankar

Gledališče je bilo v vsej svoji zgodovini opravljati to funkcijo, in če hoče danes opravičiti to funkcijo, če želi doseči brezkompromisni kritični odnos do razmer, ki v tej družbi so (vzemimo konkretno: slovensko ljudstvo in kultura, slovenski narod in slovenska narodnost); nikakor ne more prezreti Cankarjeva dela.

Njegova beseda je neminljiva, kajti nihče ni pred njim, in tudi ne po njem, tako globoko zadel v bistvo slovenskega nacionalnega vprašanja, v vprašanje odnosa nekaterih posameznikov in »ljudstva« do kulture: kdo je neusmiljeno razkrinkal hinavščino in ozkosrčnost, egoizme in strahopetnosti v slovenski malomeščanski družbi, kot ravnava Ivan Cankar. Njegova beseda je bila in bo vselej aktualna. Ko postuhamo ali beremo Cankarjeve misli, nehoti spoznavamo kako malo so se razmere ali bolje povedano ljudje spreminili od časov »presvetlega« cesarja Jožefa do danes.

Literarno gledališki večer političnih

Šport med nami

V okviru brucovskega tedna so se pomerili tudi študentje — športniki mariborskih višješolskih zavodov. V torko bi moral biti na sporedu dvoboj s predstavniki ljubljanske univerze vendar so ljubljanski dvoboj z zadnjem hipu odpovedali. Namesto tega so prišli z nogometnim turnirjem, ki se je nadaljeval v sredo. Sodelovale so ekipe vseh

Mnogo truda, pa malo upoštevanja

PRIREDILA:

OLGA ČERIČ

TEKST:

BERTA TRBOVŠEK
OLGA ČERIČ
STANKA KUCHAR
DRAGO JANČAR

FOTOGRAF:

VLADO SSPJEVAK

mariborskih višjih šol in pedagoške akademije. Prvo mesto je osvojila ekipa višje tehniške šole, ki je v finalni tekmi premagala izbrano vrsto višje pravne šole šele po streljanju 11-metrovk. Tekmovanje je bilo na malem stadionu v Ljudskem vrtu.

V rokometu je zmagala prav tako ekipa VTS, ki je v finalu premagala VEKS s 30:19. Sahovskega turnirja sta se udeležili le dve ekipi, kar pa je glede na število kvalitetnih šahistov na višjih šolah zelo malo. VTS je premagala VSS s 3:1.

V finalnem dvoboju namiznoteniskega turnirja sta v finalu oporečno borili ekipi VEKS in VTS. Naposled je zmagala ekipa VEKS z rezultatom 3:2.

Kako je že tisto... veni, vidi, vic! Hm, kako lahko pa ne bo šlo! Če zdaj zmagam, potem... Kakšna smola, pa sem izgubil ločko!

Razgovor o mariborskem študentskem listu, kakor je pisalo na lepkih in vabilih, naj bi predvsem pripomogel k izoblikovanju stališč o vsebinskem in idejnem konceptu celotnega lista in posameznih rubrik.

Zal pa razgovor kljub trirurnemu pogovornjanju, nagovarjanju in pregovarjanju ni ničesar izoblikoval, k ničemu ni z ničemer pripomogel, ničesar ni izboljšal, skratka — »Katedra v Katedri« je bila sklicana zaman in lahko bi celo rekli: sploh ni bila potrebna. Res bi morda koga izmed tistih, ki niso v pelek tri ure sedeli v klubu mladih in poslušali smešno in brezplodno burno prerekanje, ta misel presenetila, toda res je tako: razgovor o Katedri je bil sklican zaman in se je popolnoma izjalovil iz naslednjih vzrokov:

1. Odzvalo se je premajhno število sodelavcev in bralcev, da bi lahko resnično govorili o mnenju le-teh. Bilo jih je premalo, da bi lahko resnično razpravljali o listu. Katedra nismo samo uredniki in pisci člankov, Katedra so tudi bralci, dopisniki, njeni simpatizerji in nasprotniki.

2. Skupina, ki je prišla z enim ednim namenom: razyrednotiti in uničiti delo sedanjega uredniškega odbora in postaviti na njegovo mesto seš, ne predstavlja niti množice bralcev niti političnega ali kulturnega vrha, niti karkoli drugega, temveč samo sebe, takšno, kakršna je z vsemi svojimi dobrimi in slabimi lastnostmi, s svojimi sposobnostmi in nesposobnostmi in s svojim voditeljem, ki naj bi bojda prevzel mesto glavnega in odgovornega urednika.

3. Zaradi že omenjenih ljudi na »razgovoru o Katedri« nismo govorili toliko o listu kakor o posameznikih, nismo zgovorili o tem, kakšna naj bi bila Katedra v bodoče, temveč o tem, kakšna ne sme biti. Vsebinskih in idejnih konceptov, ki so jih prebrali posamezni uredniki, se (z eno izjemo) nihče ni dotaknil. Vzrokov za neuspeh »razgovora« je še več, vendar menim, da je vsaka nadaljnja beseda odveč; v bodoče bomo raje delali, namesto da bi sklicovali razgovore.

Cemu razgovor Katedra o Katedri?... Kako neakademsko!... Bolje: JAZ in Katedra!

Brucovski ples

Brucovskim prireditvam je prispeval veseli da ples v dvorani C. Obiskovalcev je bilo sorazmerno malo, če sobotni ples primerjamo s prejšnjimi takšnimi brucovskimi plesi. Ne vem, kje naj iščem vzrok. Morda v premajhnem zanimanju študentov samih? Čeprav se to

Kaj bomo razmišljali o jutri! S smehom na ustih pozabimo na vse, na posojilo, ki ga od nikoder ni, na štipendijo, ki je splahnela iz denarnice, na izpite, na ...

Ste bruculja? — Da! — Letos imamo res »prima« bruculje! Plesala sta do jutra in se opajala nista, kdaj sta se znašla pred njenimi hišnimi vrati.

Kdo bi zdaj mislil, ali se je yeh-yeh klasa že preživela?!

sluši malo čudno, da bi študente ne zanimala zabava s plesom, saj to vendar niso študijski problemi. Morebiti je vzrok v minimalni propagandi, vstopnici, ali pa v minimalni propagandi. Sprašujemo se: kje so tisti študentje, ki se vselej takšnih ali podobnih prireditev? Ali je bil morda datum tako neugoden za študentske denarnice?!

Problemi srednje šole za zdravstvene delavce v Murski Soboti so podobni problemom marsikatere slovenske šole

VSE GENERACIJE V POMURJU NE VIDJO PERSPEKTIVE, DA SE PO KONČANEM SOLANJU ZAPOSILIJO DOMA ...

»V AVSTRIJI BOM IMELA UREJENO STANOVANJE IN DOBRÓ PLACÓ!« PRAVI MATURANTKA SSZ ...

BOMO ŠCITILI NESTROKOVNJAKE NA ODGOVORNIH DELOVNIH MESTIH, ALI BOMO DALI PREDNOST MLADIM, STROKOVNO PODKOVANIM KADROM?

BODO RES ZAPRLI VSE ŠOLE V MURSKI SOBÓTI ZARADI HIPERPRODUKCIJE KADROV IN POMANJKANJA SREDSTEV ...?

Učni program srednje šole za zdravstvene delavce v Murski Soboti je razdeljen v dve smeri: v ambulantno bolnično smer in v pediatrično otroško smer. Čeprav je učni program za zdravstvene delavce, uradnega imena za naziv kvalifikacije po diplomi še nimajo. Profili za naziv kvalifikacije bodo izdelali predvidoma do naslednjega leta.

Poleg rednega učnega programa opravljajo dijaki višjih letnikov tudi polivalenco na terenu. Ob raznih elementarnih nescetah, epidemijah in tako dalje, predavajo dijaki na raznih krajevnih skupnostih, RK, ZK in tudi po osemletkah. Predavanja mladih Pomurci z navdušenjem in zanimanjem spremljajo, kajti v Pomurju je še precej socialno ogroženih vasi, v njih pa živijo ljudje, ki na predavanjih prvič slišijo strokovne napotke o zdravstveni zaščiti, o prvi pomoči ... Šola ima tudi svojo patronažno službo.

Prof. SKRJANCEVA, ena izmed najpripravljenjših profesorjev, ki predava preventivo, je povedala, da mora vsaka dijaki četrtega letnika pripraviti po eno predavanje (neke vrste hospitacijo) iz preventivne »demokracije« tako obveznih predmetov, metov abstrakti se neobvezni predmet: Hišna nega bolnika v družini. (Preventiva je skupej interne kirurgije in vseh strokovnih predmetov, učni program pa jo določa za zadnji letnik študija.)

Na šoli imajo strogo (morda malce prestrogo) disciplino, kar pa ima svoje pozitivne strani, kajti selekcija dijakov se zato izvriše že v začetku šolskega leta. Večina dijakov »vzdrži« do konca šolanja, ker že ob vpisu dajo prednost tistim, ki imajo poleg obveznih predmetov tudi veselje do polika.

O SSZ v Murski Soboti ne slišimo mnogo. To pa ne pomeni, da je šola slaba. Nasprotno. Iz te »stene« zgrabe odhajajo zdravi, strokovno dobro podkovani kadri.

Na ZVEZEM KONGRESU za zaščito matere in otroka v Opatiji, ki ga je 12. in 13. oktobra 1967 organiziral ZVEZNI ZAVOD za zdravstveno zaščito iz Beograda, so pristojni strokovnjaki izrekli pohvalno mnenje o mladih kadrih, ki so jih vzgojili v murskosoboški šoli ...

Omenil bi še učni program, ki večkrat časovno pretega po ustavi določen delavski in študentski. Proforski zbor se sicer ukvarja s sestavo novega učnega programa, ki časovno ne bi presegal 36 ur tedensko, vendar jim pri tem delajo težave predvsem honorarji predavateljev, ki so pretežno zdravniki in nekatere dneve nimajo časa za predavanja, spet druge dneve pa skušajo nadoknaditi zamujo. Tu predvsem trpijo dijaki — vozači, ki so odvisni od vlaka in avtobusov, pa zaradi časovne stiske morajo večkrat pešati ...

Po Pomurju se širijo govorice, da bodo zaradi hiperprodukcije kadrov predvsem pa zaradi pomanjkanja denarja morali ukiniti vse srednje šole na območju Mur Sobote in okolice. Murskosoboški »mestni očetje« sicer pravijo, da to ni uradna izjava (za njih ko verodostojne samo uradne izjave) in je zato vsakršna bojazen za enkrat neutemeljena. Ljudje, ki poznajo gmojni položaj soboške gimnazije in še nekaterih srednjih šol, pa pesimistično majojo glavami, češ: če pri sosedu gori, varuj najprej svojo hišo ...

Obšinski moške so SREDNJI ŠOLI ZA ZDRAVSTVENE DELAVCE za leto 1967 zagotovili 38 milijonov starih dinarjev, od republike pa ni bilo nobenih dotacij.

Letos, ko je bilo malo prostih delovnih mest za mlade zdravstvene delavce in jih je zato mnogo odšlo v Avstrijo, je med Mursko Soboto in Gradcem prišlo do pogajanj. Posredništvo je najprej prevzela murskosoboska posredovalnica za delo. Pri AVSTRILSKIM DEZELNI VLADI je s pogajanjmi hotela doseči, da bi Avstrija v zameno za kadre pri sprejeli del stroškov za vzdrževanje SSZ.

Znano je namreč, da v Avstriji ne obstajajo srednje medicinske šole, ampak imajo Avstriji samo dveletne bolničarske šole iz podatka pa lahko sklepamo, da Avstriji potrebujejo medicinski kader s srednješolsko izobrazbo. V tašnitvu SSZ so povedali, da

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

brucovski teden

je pozneje posredoval tudi REPUBLISKI ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE, kljub temu da do podpisa pogodbe med AVSTRILSKO DEZELNO VLADO in SSZ v Murski Soboti ni prišlo.

Se mar med temi »navideznimi« pogajanjmi skriva »bela vrana«, ali ima naša družba res toliko sredstev, da lahko vzgaja kadre in jih potem poklanja »sosedom«?!

Spoznali smo, da prihajajo iz SSZ mladi, strokovno dobro podkovani kadri. Ostali pa smo še vedno pred bistvenim vprašanjem: »Zakaj in čemu izrekajo mladim kadrom (sicer opravičeno) javno priznanje na raznih ZVEZNIH KONGRESIH za zdravstveno zaščito, potem pa jim ne zagotovijo delovnega mesta doma, marveč morajo »s trebuchom za kruhom« v Avstrijo in celo v Nemčijo?»

Nekoč so Prekmurci rekli VENDI, ker so množično odhajali v tujino. Danes, dvajset let po bitki za domači in boljši kos kruha, bi bil skrajni čas, da zagotovimo ustrezna delovna mesta vsaj sposobnim kadrom. Nekoč so odhajali v tujino predvsem nekvalificirani delavci, danes pa smo svojo »demokracijo« tako širokogrudno posposlili, da solamo celo kadre za tujino ...!

In kakšne koristi prinese družbi tak sistem? Družba daje denar zato, da bi se mladi lahko izsolali in postali koristni člani delovnih skupnosti, nikakor pa ne bi smelo biti v interesu družbe, da bi šolali kadre za »EXPORT!«! Kako naj mlad človek še zaupa v družbo, kako naj ji verjame tisto o lepši prihodnosti v socializmu, ko pa ga družba zataji že ob prvem vstopu v življenje, da mora z diplomom v žepu iskati lepšo prihodnost v tujini (To valja tudi za diplomante mnogih drugih šol v Sloveniji)?

Če preučimo vse možnosti, ki jih imamo na voljo za graditev lepše prihodnosti, lahko spoznamo, da je v Jugoslaviji dovolj dela za vse, ki hočejo delati — tudi za nekvalificirane delavce. To pa pomeni, da nam z množičnim odhajanjem ljudi v tujino na eni strani odteka delovna sila, po drugi strani pa intelektualni potencial

Nagla rešitev pri sedanjih strukturah gospodarske, kadrovske in finančne politike skoraj ni mogoča. Vprašanje zaposlovanja v Pomurju je star in vedno bolj aktualen problem pri zaposlovanju mladih kadrov. Takaj mislimo cele generacije, ki po končanem šolanju nimajo perspektive. Nujno bi bilo, da bi vsi, od DELOVNIH ORGANIZACIJ do FEDERACIJE, sprejeli odločne ukrepe in skupno »razvozili« problem mladega rodu.

Eden izmed prvih pozitivnih ukrepov je vsakakor predlog predsednika ZIS Mike Špičljaka, ki je na nedavni skupni seji zveznega in gospodarskega zbora poudaril, naj bi SKUPŠČINA sprejela predpis, s katerim bi uvedli stažiranje v delovnih organizacijah, ki bi s svojimi pravilniki uredile uvedbo staža za mlade ljudi, od izsolanih kvalificiranih delavcev, do fakultetno izobraženih ljudi. Realizacija predloga bi bila več kot pozitivna, saj bi že leta 1968 odprli perspektivo tisočim mladim kadrom

Bilo bi izdajstvo posnemati nekatere zahodnoevropske dežele, ki so se potem, ko jim je odšlo več tisoč medicinskih sester, zdravnikov in profesorjev čez Atlantik pričele bridko pritoževati nad odzokom »možganov« ...

Če si recimo KANADA — kapitalistična dežela — lahko privoščijo donosno trgovsko politiko s kadri, si socialistična dežela nekaj podobnega ne more in ne bi smela privoščiti. Kanada le na primer leta 1964 odpustila v ZDA 920 inženirjev, a še isto leto je sprejela iz manj razvitih dežel 2000 inženirjev!!!

Svetovalec za znanost ameriškega predsednika Johnsona Charles Kidd je ob neki priložnosti izjavil: »Čim več kadrov s manj razvitih dežel je enak nacionalni katastrofi.« Nujno bi bilo, da bi se ob teh besedah zamislili odgovorni forumi pri nas in da bi našli čimhitrejšo izhodišče za mlade »dobre« kadre, ki ne vedo, kam po diplomii, pa zato »bežijo« v tujino ...

Miroslav SLANA

Marija Svajncer

Tokrat vam predstavljamo Marijo Svajncer, dijakinjo zadnjega letnika I. gimnazije v Mariboru. Svojo prozo in pesmi je objavljala že v Tribuni. Katedri, Večeru, sodelovala je na raznih literarnih večerih... V proznem sestavku, ki ga objavljamo, razmišlja avtorica o navidezem in narejenem svetu in išče izhod iz absurdnih situacij, ki mejijo že na eksistencialistično stisko. Podobno kakor proza so tudi njene pesmi epopadajo z grozljivimi vizijami zavesti in podzavesti; sanje in bežna raznava se prepletajo z resničnostjo, kljub temu pa njeno ustvarjanje ni »surrealistični diktat« brez kontrole razuma, le podobe iz resničnega in namišljenega sveta se vrstijo brez vmesnega prehoda.

NAJDBA

Sivina izmalidženega jutra, brezizrazni strah v prostoru, tri stene z razpokami, njihova belina je iznakažena, ker se stiskajo z hladnim hrbtom slike.

V meni je strah prosečnega grla tišine. Bojim se. Tesnoba pobešenih rok s prsti groze. Za oknom je množica s slabo nagubano možgansko skorjo, kriči in bo vdira. Moja stopala so na ostrih drobcih dogodkov. Toda pustila bom trajanje, čeprav množica besni in s podaljški svojih šap kaže name. Ne bom poražena, ker sem nehala iskati bistvo od začetka spočetja.

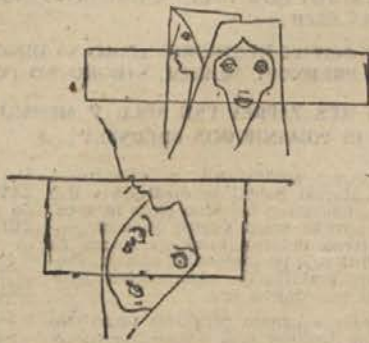
KONEC CVETJA

II

Zena je stala v valovih brezupnega konca. Hlad je napravil truplo ob njej še bolj neznan, mrtve so zvezde in luna svetile na pot. Nemo vprašanje z grozo in trudno krčenje rok. Njen sad je bil mrzel, njen jok ga ne bo več obudil, zemlja že vonja pohlepno in pričakujoče, da bo dobila, kar vedno dobi. Zena je stala v valovih brezupnega konca. Mrtve oči pa so se smejale in gledale daleč v nebo, kjer je zadnja svetloba proseče ugašala. Kadar v nas umre sad, tisti z dotikom, sad hrepenenja ali sad misli, smo mrtvi za večno.

Sem brez vsebine. Če ni vsebine, ne smem pomisliti na nasičenost. Ali pa lahko pomislim, vendar se kljub vsemu preiščevanju ne bo pojavila. Vsi drobci bi lahko bili tesno drug zraven drugega. V meni praznina. Nobenega prertvanja, zaletavanja. Sla bi v Voltaredondo. Brez spremstva. Potovala bi lagodno, z zračnimi delci, nemirnimi, a vsakdanjimi.

Praznina... Včeraj sem videla mrtvega ptiča. Pa sem jokala. Včasih preiščujem o mrtvih ljudeh brez usmiljenja. Včeraj sem jokala nad ptičem. Oči je imel odprte. Pobrala sem ga in si ga dobro ogledala. Potem sem ga pokopala. In danes dežuje. Moj ptič se že razkrajja. Začetek razkroja mrtvaka, ki pa ni mrtvak, ker tako pravimo mrtvim ljudem, a vseeno ni živ... Včeraj je bil še nenačet, a v zraku je bilo, da se bo začel razkrajati. To sem jasno čutila in se bala. Hotela sem biti gospodarica njegove oblike. Škoda. Ti stii ptič je bil siv...

Nesmisel zaletavanja misli v bodočnost. Nesmisel objemanja sedanjosti. Nesmisel božanja preteklosti. Nesmisel trajanja. Nesmisel treh bivanj: v preteklosti, sedanjosti, prihodnosti. Trojni nesmisel. Umazano dolgočasje, potisnjeno v tri besede s slikniki. Poiskati bo treba dobro drevo, mislim, z ne preveč hrapavo skorjo, da te najdejo nepopraskane.

ga, in se obesiti. Preprosto se objeti z drevesom, se s trudom vzdigovati, vonjati drevo, priti na vrh. Potem je treba nekaj časa sedeti na veji, trditi in obetajoči. Nasmehnjati se vsemu in pljuniti na bivanje. Vrv je treba privezovati k veji počasi, brez drhtenja rok. Z vrvm je treba biti nežen, kajti napravila bo dobro delo, čeprav tega niti vedela ne bo. Ali pa se je treba delati, kakor da si nežen. Včasih je treba igrati nežnost in dobroto, da te imajo za dobrega človeka. Toda to spada med trojni nesmisel. Tu, na veji, si samo subjekt, ki je v dotiku z delom prirode. Vse je posledica slučajnosti. Slučajno bivaš. Nič nisi storil za svoj obstoj. Združitev spermija in jajčeca in... Torej. Zakaj ne končati? Vrv privežeš k veji... Napraviš zanko, si jo natakneš okoli vratu in skočiš. Vse se zgodi v hipu.

NESMISEL

Potem te objame sreča. V smrti si brez zapovednikov. Vsiš na veji, čakaš na vetru, da te bo pozibaval. Sem in tja, brez truda... Sem in tja. Okoli drevesa, nekaj neba kot razredčeno črnilo. Nobenega strahu med vejami. Obraz postaja moder, modra barva je lepa, čeprav ni modra. Lepi navadno niso modri, toda ker so modri tako zelo redki, napravimo tudi iz lepih modre. Postopek je preprost.

Potem te najdejo na drevesu z izbuljenimi očmi. Ti imaš izbuljene oči in oni jih imajo, a ti nisi nič začuden, tudi presenečen ne. Vedel si, da te bodo našli. Ukradejo ti nekaj trenutkov stanja smrti, ko te pokopljejo. Jočejo, toda ne iz kakršne koli ljubezni. Ljubezni ni. Vsaj do drugega ne. Če kdo umre, jočejo, ker so od njega imeli neko korist; vplival je na njihova čustva ugodja... Odhaja in ne bo več vpliva. Je samo velika ljubezen do samega sebe. Torej ljubezen je.

Spet imaš mir v zemlji, ujet v leseno krsto. Sam. Sprva tišina, nato glodanje, rahlo, a zaupno. Crvi in

druga golazen in ti. Ni ti dolgčas in dobro ti je. Če je zate dobro, je dobro, ker si sam; nikogar ni, ki bi hotel omajati tvoje prepričanje.

Prazna sem, prazna. Sla bom izkulužo, ki mi bo segala do kolen. To bi imenovala junaštvo, če bi ostala to besedo. Toda te besede ne cenim; človek ni junak, ker je človek. Bili junak izvira iz tiste ljubezni do samega sebe. Storil bom to, ljubezen bodo povzdigovali, spoštovali, samo mu sebi bom ugajal. Luže ne bom iskala. Voltaredonda, kraj, ki je v mojem nesmislu objemanja sedanjosti. V tem primeru je nesmisel dobrohoten. Lužo lahko še vedno najdem.

PESMI

IVAN VOVK

Podobe iz otroštva

Na dvorišču v polsnu vidim nek otroški obraz. Sonce je podobno meču. Pod stopnicami je senca.

Oj otrok, zapoj v tišino gluhoneme zdaj najš, da bom tvojo rano videl, ki te muči tja do jutra.

Na stopnicah deček plah s tišim glasom govori: v svetem srcu čutil strah in sprašujem: — kdo si ti?

Kaj si sonce, kaj si senca, da še v meni zdaj živiš? Meč začutim v možganih. Na obrazu črni križ.

Deček v polsnu še prepeva, v soncu se smeji. Od stopnic, od odmeva odmeva njegov slepi krič.

Deček prime me kot slepca in me vodi po dvorišču. Njegov govor je moja beseda. Umrl bom ob sivem futru!

II.

Na belem, belem, belem zidu, kjer ni več rdečih sledov druge vojne, na tvojih zorečih, mrzlih prsih naj zaspiš kakor otrok!

Naj vonj po vrtnicah zasenči moje veke, naj se tvoj sen sklopi nad moje srce, kamen naj bo moje ime, na vekov vekel!

O, beli zid, zakaj nisi spregledal mojega človeškega obraza, obrobljenega z deviškimi, puškinimi streli! O, beli zid, ne izbrisi mojega Jazal!

Tukaj ni nobenih vrtnic, tukaj ni več nobenih zvezd, nobenih noči, tukaj so sedanji, nezavestni, beli zidovi. Ob kamenju polzi opolzka, slepa krič

Ali pa so mogoče kače? Nobeden ne ve. Nobeden ne bo nikoli zvedel. Zakleti smo na vekov veke.

III.

Sanjal sem, da bo morje moje, govoril sem vsem treznim misleci. Kako neznanstvo bi zasmehovali so moje nebo, moj prazen zaničevali so moje meseno, srčno nebo, ko sem sanjal, da bo morje moje.

Ljubil sem spodnje perilo predmestnih deklet, ljubil sem njihove strašne, razpisane postelje, ampak ostal sem med ljuboosumnimi urvedeni med kostjo in med očesom, ko sem ljubil spodnje perilo predmestnih deklet.

Vso noč so zahajale močne zvezde, bebljal sem v svoje življenjske udaje, črne boje, lobanjasto sem se nasmehnil ogledelem, prižgal sem kmečko svečo, kajti vso noč so zahajale močne zvezde.

Oljke in pepel držim sedaj v ustih. Oljenka in trnovje. Morje in nebo sem preklel, v njem so se izgubili zaključavci. Sanjal sem, da bo morje moje.

Ljubezenska

Ob siju meseca so tvoje ustnice izdale moje meso.

Ob črnem vodnjaku si se čezala kakor prava žena in nisi hotela videti v vodi svojih zenic.

Zadnji krajec s prvim snegom. Veter z bebljanjem norcem. Prav ti imajo največ sreče, kadar se pohotno utapljajo v gorci.

V meni je nekaj hladnega in vročega. Rad bi križal, pa ne morem. Ob siju meseca so tvoje ustnice izdale moje meso.

Mate Ravnik:

Lepota pesniškega jezika

Za poezijo so značilne tri, njej lastne življenjske črte: melodija, ritem, metrum. To troje je zlito v eno in predstavlja celovitost po sebi, kar pomeni, da je v pesmi zaobsežen predmet kot predstava in ne obratno. Predstavni predmet je za nas torej izhodišče v poeziji, v ustvarjanju glasovnih, posebno določenih enot, ki se razvrščajo bodisi v resnico sveta, bodisi v zanikanje sveta. Melodija, ritem in metrum pa zahtevajo svoj krog pomenov in večsmiselnih zvez po jeziku, v našem primeru po slovenskem jeziku, ki ni lasti enega samega človeka, temveč pomeni temelj izraza narodne zavesti. Zategadelj bi lahko poezijo opredeljevali še po specifikah časa, v katerem nastaja, a to je nepravilno, kot bomo kasneje dokazali z nekaj primeri. Ugovor zoper časovno komponento v glasovnosti in oblikovnosti ritmičnih, melodičnih in metričnih zvez je kakor na dlani, saj izpričuje vselej prisotno živo besedo, umetniško in umetniškovo manifestacijo, ki je med nami in ki ne more biti nad nami. Ze stari so poznali navidežno neresljiv problem v odnosu med časom in umetnostjo, med bivanjem in bitjo tega bivanja. Struktura besednih umetnosti je vselej jezik, večni mladenič, kakor pravi dr. Ivan Prijatelj. Ta večni mladenič se spreha po poljih slovenske zgodovine, živi v mislih in hotenjih vseh ljudi. Ta

večni mladenič živi na dvorcu in pod slavnato streho. Povsod je pričujoč z ljudmi. A zakaj je večer?

Pesništvo zahteva lepoto jezika, uredništev jezika v njegovi semantični osnovi; le tako sploh lahko izpoveduje in pripoveduje, se vživlja in raste skozi družbe in skozi čas. Lepota in večnost jezika sta metafizični oznaki jezika, če opazujemo predmet s filozofskega, in ne zgolj praktičističnega gledišča estetičnih meril.

Estetika še ne pomeni lepote, lepota pa že pomeni estetiko. Pravilnost logike nas sicer tako vpelje le do miselnih predstav, nikakor v svet čutno nazorskih opredmetenih sveta. Čut (aisthesis) in nazor sta torej temelj pesništva in odkrivata globine človekove psihe, medtem ko je golo, abstraktno, čisto pa neživljenjsko, suhoparno razmišljanje le predstava pojmovnega in predmetnega sveta, in torej odkriva le površine, pa širine človekove psihe. Med globino odkritij nazorov in čutov, ki pomenijo večsmiselnost v umetnosti in med širino abstraktno domišljenih stvarnih predstav znanosti, stoji religija z dogmo, večno veljavnim nezakonskim, absolutnim zakonom.

Pesništvo in umetnost, znanosti in religija imajo vsaka zase sebi lastno govorico, ki se vključuje v jezik, v temelj narodne zavesti kot izraz. Vse troje veže obdobje v nekem času, ki

se nenehno steka, zategadelj moramo kljub dogmatiki, zaprtosti ali prilagodljivosti jezik pojmovati kot proces, kot gibanje, ki je živo, hkrati pa nosi v sebi nezaključen kontinuum.

Spomnimo se, kako so stari radi eingljali z velikimi, blagovenečnimi, milimi besedami: svoboda, vera, žrtev, hrepenenje, kri, sree, smrt, življenje... in so se omejevali le na formalno abstraktni, skoraj logični, vsekakor pa patetični svet. Zveze med temi tako imenovanimi velikimi besedami se nenehoma še danes spreminjajo. Zato je moči na primer reči: »Vera, žrtev je kri svobode.« Ali: »Žrtev svobode je kri vere.« Ali: »Svoboda krvi je žrtev vere.« Ali: »Sree hrepenenja je kri življenja.« Ali: »Življenje srca je hrepenenje po smrti.« In tako naprej in tako naprej. Logičistično igrkanje z »velikimi« blagovenečnimi besedami ustvarja vtis nečesa patetičnega, velikega, duhovitega, dasiravno je samo sebi nasprotje. Takšne velike besede smo v poeziji preživeli in Cankar pravi, da naš mili narod krmi s temi milimi izrazi dandanašnji samo svinje, toliko jih je. Torej logični, narejeno nabuhli patos in duhovljenje še ne pomenijo lepote jezika, ka-li misli, čuta in nazora.

Ob vprašanju, kaj je lep jezik, stopi skoraj vselej v ospredje pesništvo, ki mora vtisniti v bralčvo ali poslušalčvo zavest bivanje in nehanje besed, izbranih besednih zvez (RITEM), mora zapeti z zvenečim, pa do kraja izbrusenim glasom (MELODIJA), mora se steči, končevati v kračinah in dolžinah zlogov in celovitost jezika (METRUM). V prozi, na primer, sta pglavitna le ritem in melodija, medtem ko je za poezijo nujno, da prevladuje metrum, ki vsebuje vzorčast, ponavljajoči, daljši ali krajši obseg zapovrstnih ritmov. Vendar je povsem napačno naziranje, da lahko poeziji odredimo večno veljavno mesto, da ugotovimo, to in to je poezija, to in to ni poezija, zato ker ima ali zato ker nima ritma. Tako počenjajo le pikolovci. S tem trdimo, da jezik ni vključen v ostre okove in lisice, temveč da se naj svobodno giblje iz ust v usta, iz misli v misli. Res je, da ima jezik svoje zakonitosti, a vsako pravilo ima svoje nasprotje in svojo izjemo. Prav poezija ne upošteva jezika kot primerne vsakdanje govorice, ampak je govorica pesništva izjemna, izbrana, čisto pa po svojih oblikovnih in čutno-nazorskih večsmiselnih vsebinah tvori pravo živo nasprotje vsakdanjemu neizbrusenemu jeziku.

Tej posebnosti pesniškega jezika pravimo navadno licenja poetica. Če se zavedamo, da licenja poetica ne predstavlja zgolj stiline opredelitve ali slovnice, pomeni, da je pesništvo, ali če hočete, pesni, melodiozno ubrana v celovitosti, po nekem motivu, ritmično usklajena s čutno-nazorsko predstavo, življenim tkivom, intenziteti pesmi, in metrično virtuozna. To pa že pomeni, da je pesniški, izbrani in urejeno prekaljeni jezik lep. Torej nam lepota v tem primeru pomeni poseben način bivanja pesništva.

Ob izjemnosti pesniškega jezika se kaj radi spotikajo pikolovski slovničarji, ki ne ugotavljajo lepote čutno-nazorskih predstav predmetnega sveta, temveč ugotavljajo čutno-nazorski svet na znanstveni, razčlenjevalni ravni. Hodijo po širini, globina jih ne zanima. Tako na primer za slovničarja ni pomembno, če je neka pesniška pripodoba lepa, če predstavlja resnico sveta, ker ga predvsem zanima zakonitost jezika, zakonitost melodije, ritma, metruma. Na kratko: stilista zanima obdobje, v katerem je pesniško delo nastajalo, oblika in vsebina pesmi, ki ju enači pesnikovi osebnosti, in tako vnaša v svojo literarno kritično interpretacijo psihološke motive, zanima ga družbeno okolje, ki je vplivalo na pesnikovo občutje njegove osebnosti... samo pesem in lepota pesmi ga ne zanimata. Tudi na tem mestu se ne moremo opredeliti za neko absolutno kritiko, ki bi lahko označila vse pojave pesniške besede in pesniške govorice kot večno veljavne. Ne. Vsak čas nosi v sebi svoje nasprotje, a pesem ostaja. Tako se spreminjajo obzorja, temelji le-teh pa ostajajo enaki v vseh prostorih, v vseh teorijah, ki bi morale biti časovno odprte.

S tem pa trdimo, da jezik v pesništvu ni samo vrednost, kakor na primer v znanostih, v tehniki... Lepota pesniškega jezika predstavlja vrednoto naroda. V tem je pesniški jezik umetnina in kljub svoji posebnosti navdihuje generacije novih ustvarjalcev in ne zamre. Lepota ni dokument nekega obdobja, jezik ni le trenutna podoba individualnih psiholoških moči, temveč je zasidran v vsakem posamezniku kot zrcalo svoje dobe, ki nosi v sebi odseve prihodnosti.

Branko Gombač:

O SODOBNEM KOMORNEM GLEDALISCU

V svetu je v zadnjih letih stopila v prvi plan vse večja težnja k novim oblikam komornega gledališča, k intimnemu načinu igranja. Sodobno gledališče se osvobaja avtogenih konvencionalnih oblik in okorelosti v vseh smereh odskega izražanja. Dejstvo je, da današnji človek, ki se v uradu, na delu, v šoli ali v gospodarstvu bori na svojem področju z modernizacijo in sega po hitrejšem napredku, nujno zahteva od umetnosti — v našem konkretnem primeru od gledališča — nekaj novega, kar pa kot novost ne sme negativno vplivati na njegova osebna stremiljenja, na njegov pogled na življenje in družbo. Novost, naj si bo takšna ali drugačna, ki je v idejnem in formalnem pogledu zavirajoča ter brezperspektivna, ni sprejemljiva za sodobnega človeka. Resnica je, da sodobni človek želi videti in slišati »živega« človeka s preprosto govorico, brez patosa in težkega okolja, brez »zemljevidov« na obrazu igralca, brez mnogih umetnih pripomočkov itd., skratka, želi si intimnega, skupnega izgovorjanja z igralcem, brez tradicionalnega odskega robnika, brez zavese itd.

Poznamo tri glavne vrste komornih gledališč, vendar so vse te forme — čeprav jih nekateri, kadar ustanavljajo tako gledališče, imenujejo »najnovejšo novost« — stare več sto let. Moderno

sodobno gledališče (das Zimmertheater) za majhno število gledalcev zasledimo pri francoskih krogih 17. stoletja, kjer so igrali za najbolj izbrano publiko dvora in najbližnjih prijateljev.

Zelo razširjeno je dalje gledališče v krogu (le theatre en ronde). Za predstavnika takega gledališča lahko smatramo rimski amfiteater. Najbolj razširjena oblika intimnega gledališča ima svoje začetke na elizabetanskem odru (platform stage), to je Shakespearovo gledališče. Shakespeare je dal navodila, kako je potrebno igrati v takem gledališču v HAMLETU v prizoru, ko Hamlet govori igralcem, ki so prišli gostovat na dvor, svoj znameniti nagovor, ki bi moral biti zato vodilo slehernemu igralcu in slehernemu gledališču.

K formam intimnega gledališča sodijo vsi tisti mali odri v različnih dvoranah in dvoranicah, kletah ali na podstrešju, kjer je oder z minimalno, simbolno sceno postavljen ob steno pravokotne dvorane. Misel, zadržano čustvo, beseda, mimika in kretnje pridejo v takem gledališču do izraza v najčistejši obliki. Tako intimno sodobno gledališče se v vseh primerih bori proti vrnjenju intonaciji, obrabljenim klišejem, patetiki.

B. GOMBAČ

Pred kratkim je na ravenski gimnaziji razstavljala svoja likovna dela gimnazijka Tonka Vezonik. Razstavila je 19 slik: dve risbi, štiri grafike in trinajst olj. Razstava je bila zanimiva, saj je prikazala Tonkin slikarski talent in njeno verno prikazovanje življenja in narave. Na sliki: Začudenje (olje). M. O.

ALI (NI)SMO V SLEPI ULICI?

Gimnazija je zavod, ki bi naj dal dijakom splošno izobrazbo, obenem pa ga mora pripraviti na visokošolski študij. Torej učni zavod. Gimnazija pa je tudi vzgojni zavod. To je druga plat medalje, ki bi morala biti povsem enakopravna učnemu namenu gimnazije. Dejstvo pa je, da naše gimnazije ne ustrezajo povsem svojemu namenu. Predvsem z vzgojne platit ne. O tem smo pisali že v prejšnji številki. Dotaknili bi se predvsem problema naše gimnazije kot učnega zavoda.

Nekaj je jasno. Naše gimnazije so žrtev brezskrajnih eksperimentov in neurejenega sistema financiranja šol druge stopnje. Nenehni eksperimenti in reforme ne samo gimnazij, ampak vseh srednjih šol so prav gotovo posledica neenotne šolske politike. Ze takoj po osvoboditvi bi si morali začrtati trdno in jasno pot, po kateri bi morale stopati šole dru-

ge stopnje. Vendar to, žal, ni bilo storjeno.

Pri tem je utrpel najhujši udarec učni program, ki se spreminja skoraj dobesedno iz leta v leto. Verjetno je vsakomur jasno, da abiturient gimnazije pride na višjo ali visoko šolo slabo pripravljen na študij, poleg tega pa še s skrajno pomanjkljivo splošno izobrazbo. Glavni vzrok? Učni program je slabo zasnovan, nedosleden in prenatrpan. To velja še posebej za kemijo, fiziko in biologijo. Dijak se mora poleg že tako precejšnje obremenjenosti spuščati še v podrobnosti v vseh vejah. To se sicer lepo sliši, a dijak tega ne zmora, oziroma opravi vse le zgolj površno. Tu gre seveda za povprečno raven dijaka. Pri tem se seveda seznaniti tudi površno z bistvenimi stvarmi, ki so za splošno izobrazbo neizogibne. Poleg tega pa uvajamo še kar naprej nove in nove predmete.

Spregledali pa smo še eno bistveno stvar. To je latinščina. Latinščina je bodočemu intelektualcu nenadomestljiva izobrazbena osnova. Tega se

Vsakdanja pot v gimnazijo — zaman?

zavedajo skoraj v vseh zapadnih in vzhodnih državah, kjer je latinščina obvezen predmet ne le v klasičnih gimnazijah, ampak tudi v ostalih. Mi pa, ne le da nismo uvedli latinščine v realke, ampak smo se lotili celo ukinitve klasičnih gimnazij, kar je neodpustljiva napaka. Najbolj dosledno smo se tega lotili v Sloveniji, medtem ko jo ponekod v državi še imajo (Zagreb).

Sodim, da bi bila uvedba latinščine kot OBVEZNEGA predmeta izredno koristna in daljnovidna poteza. Obnoviti bi morali tudi klasične gimnazije, kot so to že spoznali v Sovjetski zvezi. Gimnazija z ukinitvijo klasične smeri prav gotovo ni pridobila ničesar, nasprotno, veliko je izgubila. Vzemimo za primer mariborsko klasično gimnazijo, ki je imela izreden učni kader. Le

malo njenih profesorjev je nadaljevalo delo na drugih gimnazijah. V glavnem so si jih »razdelile« mariborske višje šole, obe mariborski gimnaziji pa sta ostali praznih rok.

Nekdo bo dejal, kako naj uvedemo latinščino, ko je učni program že tako prenatrpan? Ta problem ni težko rešiti. Izpustimo raje iz učnega programa nekaj nebitnih podrobnosti (ali res mora dijak poznati do podrobnosti vse organe vrtnega polja ali morske zvezde, ali pa poznati nekaj sto kemijskih procesov, ki mu že nekaj dni po ocenjevanju izpuhte iz glave), in dajmo mesta latinščini. S tem nikakor ne nameravam podcenjevati ostalih predmetov, sodim le, da je to učinkovita in kompromisna rešitev.

B. ZAVERNIK

Maribor, čudovito mesto

Pred nedavnim je bila v Mariboru otvoritev FORME VIVE. To je razstavna skulptura, v Mariboru ena izmed redkih skulptur na prostem. Stoji na zelenem pasu pri bumerangu. In kdo je njen avtor? Kudo Takeshi. Japonec. Ideja mu je bilo ladijsko jadro in to je tudi razvidno (vsaj delno) in skulpture same.

Tisti dan je bil Takeshi resen, saj je bil to zanj velik dogodek. In to lahko sklepamo tudi iz njegovih besed: "... to je moj prvi korak v 4. desetletju mojega življenja. Upam, da boste moje delo z veseljem sprejeli in naj vam bo darilo. Vesel sem, da sem ravno jaz lahko prišel v Maribor, v mesto, kjer sem preživel toliko lepih trenutkov, v mesto, ki ga ne bom nikoli pozabil ..."

Zahvalil se je vsem sodelavcem, podjetju STAVBAR in tudi italijanskemu kiparju LINU TINEJU. Njemu se je zahvalil tudi Stojan Požar, podpredsednik skupščine občine Maribor.

Ko sem gospoda Takeshija pred kratkim prosila za intervju, mi je rad ustregel:

1. ROJSTNI DATUM:

«Rojen sem 23. julija 1937, v mestu Akita, vendar stanujem v predmestju Tokia.»

2. KAJ MI LAHKO POVESTE O FORMI VIVI, IN KAKO TO, DA STE BILI IZBRANI RAVNO VI?

«Forma Viva, to je skulptura, ki naj bi prikazovala jadro ladje. Ne vem, če je to povsem razvidno, toda tako sem si ga predstavljal jaz. Vsekakor je to delo, ki zahteva mnogo truda, časa in študija. Preden sem prišel v Maribor, sem moral doma napraviti osnutek FORME VIVE in na koncu je bilo 10 kandidatov. Končno sem zmagal, in s pomočjo mojega očeta in tasta sem le zbral toliko denarja, da sem prišel sem.»

3. KMALU BOSTE KONCALI, KAM NAMERAVATE POTEM? DOMOV?

«Ne takoj. Za dva tedna nameravam v Grčijo, od tam v Rim, Milano, Barcelono, Madrid, London, Washington, Montreal in od tam v Tokio.»

4. KAKO DOLGO STE V MARIBORU? VAM UGAJA?

«V Mariboru sem okrog 80 dni. Mi izredno ugaja. Čudovito mesto je, čeprav je zelo majhno v primerjavi s Tokiom. Ugajajo mi njegovi prebivalci, njihova naklonjenost, prijaznost in njihov način življenja.»

5. VIDELA SEM VAS NA RAZSTAVI BAROČNEGA KIPARSTVA. KATERI KIPU VAM NAJBOLJ UGAJAJO?

«Priznati moram, da je ta razstava odlično uspela. Dela so dobra, najraje pa imam tiste tri angelčke.»

6. HRANA NA JAPONSKEM IN PRI NAS JE RAZLIČNA. KAJ NAJBOLJ POGRESATE?

«To je težko vprašanje. Ugaja mi vaša hrana, vendar nimam rad omake, ki jo dajete zraven mesa, pa tudi riž mi pripravljamo na drugačen način. Sicer pa s hrano nimam prevelikih problemov.»

7. KAJ VAM V MARIBORU NAJBOLJ UGAJA?

«Vsekakor muzej, ki sem si jih že vse ogledal. Toda muzeji niso edina stvar. Rad imam slovenske prijatelje. Poznam nekaj študentov, ki so mi pomagali, da sem se na-

učil že kar dosti slovenskih besed, pa tudi šteti že znam.»

8. VAS JE MORDA KAJ PRESENETILO?

«Da, hotel Turist.»

9. LAHKO TO RAZLOŽITE?

«Da, čeprav mi je nekam težko. Pri nas na Japonskem imajo hoteli kopalnice, tu pa se ne morem kopati v svoji kopalnici. Toda tudi to ni tako strašno, čeprav kopalnico močno pogrešam. Najprej so me nastanili v študentskem domu. Toda študentje so hrupni, zame prehrupni in tako nisem mogel spati, niti premišljevali o svojem delu.»

10. ZELO DALEC JE OD MARIBORA DO TOKIA, MORDA PA BOSTE LE SE PRISLI V MARIBOR?

«Razdalja je res velika, pa tudi vožnja je zelo draga. Kljub vsemu pa upam in si močno želim, da bi lahko ženi pokazal čudoviti Maribor.»

Maribora ni mogel prehvaliti.

Doma ima ženo Joriko in dve leti starega sinka Tómajukija. Tudi žena je kiparka.

11. IN KAJ BI REKLI NA KONCU?

«Najlepša hvala vsem, ki so mi pomagali in SAYONARA MOJ VESLI, SREČNI MARIBOR.»

Zaželela sem mu srečno vrnitev domov in čez nekaj let obisk v Mariboru, takrat s svojo ženo. Upajmo, da se mu bo želja uresničila.

Kulturno življenje mariborskih dijakov

MIŠO HOCHSTÄTTER

KAPELICA NIČA

voda
jaz
pesel
voda
pesek se ruši
mislil
da je voda
ne
ne
ni voda
pesek sem jaz

POVPREČJE

šlo jim je pač na živce
bil je tako nevezan
letal je daleč
visoko
tja
kjer je njim bilo tuje
izumili so nož
in mu prirezali peruti
sedaj je vse v redu
on (smili se mi)
ne leta več tja
ampak se lahko dvigne
le tako visoko
kakor drugi

BERTA B.

NAJ MOLIM

Naj molim da bom
ker nisem
niti toliko kot prazna
molitev
na lesenem križpotju
ali pa da bom čista stala
pod sliko device Marije
in jo prosila za odvezo
morda naj molim zato
da bom izstrgala moč
cipinim bokom
in jo vsadila sebi
kaj moraš biti vedno
prisotna v mojih porazih
pojdi molitev
utrujena sem
PAČ pela te bom molitev
ali jokala
da napolnim te svoje prsi
z izgubljenimi igračkami

Kultura, sad človekovega kulturnega življenja, ne bi smela biti last samo peščice ljudi. To je stavek, ki je postal že neke vrste vodilo v razpravah o kulturi. Kolikokrat poudarjamo, da je treba začeti s kulturno vzgojo že zelo zgodaj, v obdobju mladega človeka, ko je le-ta najbolj dovzeten za vplive okolja. Eno izmed najpomembnejših obdobij pa je vsekakor čas srednjega šolanja, ko se iz mladostno neurejenega človeka počasi izoblikuje relativno odrasel človek (odraslosti ne gre posploševati, ker je pogojena v biološkem in psihološkem procesu posameznika).

In kakšno je kulturno življenje mariborskih dijakov? Po še tako močnem idealiziranju položaja in iskanja velikega v malem je odgovor brez vsakršne pohvale. Čeprav se je letos aboniralo v Drami SNG v Mariboru lepo število dijakov (približno štiri tisoč), pa vseeno ne moremo trditi, da ti mladi ljudje hlastajo po kulturnih dobrinah.

Od tu in tam

MC klubov OZN je pripravil 11. in 12. novembra 1967 seminar za vodstvene kadre klubov OZN. Namen tega seminarja je bil izobraziti in usposobiti kadre za uspešnejše delo v klubih. Prvi dan seminarja je vodil predsednik zveznega centra klubov OZN tov. Jože Hartman. Zdravni dan seminarja sta vodila prof. Milan Divjak in tov. Andrej Štancer, ki sta obravnavala delo klubov in njihovo problematiko ter metodiko dela klubov. Seminarja se je udeležilo 56 predstavnikov klubov.

Mladinci na I. gimnaziji so že začeli s svojo aktivnostjo. Vse organizacije na šoli že redno delujejo. MKUD je že pripravil sestavke za izdajo glasila »Mlada misel«. Kakor vsa leta tudi letos deluje uspešno šolsko športno društvo Olimpija. Prav sedaj so končali z nogometno ligo, začeli pa s košarko. Redno prirejajo tudi tekmovanja z drugimi aktivisti.

MC klubov OZN bo razpisal natečaje za najboljšo nalogo na temo »Človekove pravice« ob Dnevu človekovih pravic. Razen tega bodo sklicali posvetovanje s predstavniki aktivov ZM v delovnih organizacijah in na vasi. Tako nameravajo razširiti mrežo klubov. Razpisali bodo tudi tekmovanje med klubi.

Na Delavski univerzi v Mariboru so začeli s predavanji za oddelke večerne politične šole. Predavanja so dvakrat tedensko po tri šolske ure. Tudi srednješolci so se mnogoštevilno prijavili, saj so predavanja res kvalitetna. Stroške za to šolo krije komite ZK.

Zelo zanimivo je namreč prisostvovati kakšni gledališki predstavi, ki se v dvorani dijaki, kajti kmalu dobi občutek, da si zašel na revijo visoke mode ali pa na podelitev filmskih nagrad. Tudi ocena vedenja dijakov ni kdove kako lepa, če vemo, da si dijaki včasih popestre predstave s stresanjem popra ali pa celo s pijančevanjem.

Mladi ljudje torej hrepene po pestrosti in koliko svojega hrepenenja bi lahko uresničili z branjem kvalitetnih knjig. Pa zakaj bi človek kupoval drago knjigo, ki se oblastno šopiri v izložbi, če pa lahko kupi v najbližjem kiosku veliko »zanimivega čtiva«, celo takega s slikami. Cesto lahko slišimo po radiu ali beremo po časopisih reklame te plažne literature. In potem se ne smemo čuditi, če dijaki prepisujejo obvezno šolsko čtivo in si knjižnico znotraj zelo redko ogledajo.

Iz leta v leto ugotavljamo, da je kulturna dejavnost vedno manjša. Človek postane pesimist, če je vsaj grobo seznanjen z delovanjem društev na šolah. Nehote dobi občutek, da slovenska beseda izgublja svojo vrednost, ko izveš, da na neki šoli niso mogli izvesti dramskega večera zaradi premajhnega števila članov, da literarno glasilo ne bo več izhajalo, ker ni prispevkov. Kje lahko srečaš mlade ljudi, ki so nadarjeni za literarno ustvarjanje, igranje, petje? Lokali so vedno polni in po Gosposki ulici kar mrgoli sprehajalcev.

Zelo pesimistično je to pisanje o kulturi med mariborskimi dijaki. Toda povzetek iz vsega tega je prežet s trohico upanja, da v množičnosti navadno ni kvalitete in v mnenju, da se bodo posamezni idealisti še vedno zbirali, kot je bilo v zgodovini našega majhnega naroda, in jim bo beseda kultura pomenila nekaj velikega in mogočnega, nekaj, kar nas bo delalo enakovredne z drugimi narodi.

TEODORA HAL

Pokal za gradbenike

Komite ZMS je razpisal tekmovanje za najboljši aktiv, katerega se je udeležilo 20 aktivov. 1. mesto je osvojil Gradbeni šolski center, 2. mesto Tekstilna tehniška šola, 3. mesto pa Gimnazija Tabor. Prvonagrajeni aktiv je dobil prehodni pokal in nagrado v višini 100.000 S dinarjev. Ob zaključku tekmovanja je prišlo do nesporazumov, saj so bili mladinci gimnazije Tabor prepričani, da so si zaslužili 1. mesto. Diplomno in nagrado v višini 25.000 S din so odklonili. Dali pa so predlog naj se denar pošlje za izgradnjo mariborske bolnišnice.

**Tovarna
avtomobilov
in motorjev
Maribor**

Naši proizvodi:

Kamion TAM 5000, nosilnost 5 t
Prekucnik TAM 5000 K in TAM 5000 DK
Gasilsko vozilo TAM 5500 G
Kamion TAM 5000 P za polivanje in pranje ulic
Kamion TAM 5000 BSM za prevoz smeti
Kamion TAM 2000 v standardni izvedbi, nosilnost 2 t, v specialnih izvedbah: kombi, kombi-bus, furgon
Avtobusi A 3000 v standardni izvedbi, 32 sedežev
Avtobusi AS 3500 v turistični izvedbi, 42 sedežev
Avtobusi za mestni promet A 3000 M, AS 3500 M
4 in 6-cilindrski zračno hlajeni Diesel motorji, 85 in 125 KS
Rezervni deli za vozila Pionir, TAM 5000, TAM 2000 in avtobuse
Informacije v TAM in v njenih prodajalnah v Beogradu, Mariboru, Novem Sadu, Sarajevu in Zagrebu.

Za
29. november
vam čestitajo

DRUŽBENO POLITIČNE
ORGANIZACIJE MARIBOR
SKUPŠČINA
OBCINE MARIBOR
IN ZDRUŽENJE
MARIBORSKIH
VISOKOSOLSKIH ZAVODOV

Nekaj „bistrih“ s katedre o Katedri

Prvi govornik: »... torej smatramo, da je uredništvo gnilo in nesposobno in potemtakem predlagamo, da se ga razreši!«

Drugi govornik: »... in koga bi predlagali namesto dosedanjega glavnega uredništva?«

Prvi govornik: »Sebe...!«

Eden izmed diskutantov: »Skušajmo razčleniti Katedro: Prva stran je dobra, druga stran je kar v redu, tretja stran je odlična, četrta stran je v redu, peta stran je zelo dobra...« in čez nekaj časa isti govornik: »Celoten list je zanič, gnil, na strahovito nizkem nivoju...«

Pa še ena bistroumna: »... članki v Katedri so sicer dobri, žal pa so tisti, ki jih pišejo, popolnoma nesposobni...«

AFORIZMI

Prednost pred resnico ima laž. Zaradi nje ni še nihče propadel, zaradi resnice pa že.

Veseli smo lahko, da ima človek samo moderno orožje. Kako bi bilo, če bi imel še zverinsko zobovje?

Jože Klemenčič

Z novimi zmotami opravičujemo stare.

Nekateri se prodajajo za čast, nekatere pa za denar.

Tone Dodlek

Jugoslavija bi imela z izvozom ekonomistov na konvertibilno tržišče dvakratno korist; izboljšala bi našo trgovinsko bilanco, obenem pa bi uničila imperialistično gospodarstvo.

Pri nas je rotacija horizontalno krožno gibanje.

M. Drev

Utrudil se je, ko je govoril o počitku.

Kaj je to cilj? Za enega konec, za drugega začetek.

Janko Milkovič

Prokrustova postelja

ZORAN KLIC:

Prokrustova postelja

Ze v stari Grčiji je živel zločinec, ki mu je bilo ime Prokrust. Ta strahotnik je bil znan po tem, da je hrustal ljudi kar surove in se ni nič kaj zanimal za njihove vsakodnevnne tegobe in težave in nevšččnosti in neprijetnosti in nesreče. Zato je živel v gozdu, ki ni bil podoben džungli, ker ni bilo v stari Grčiji opic. Lahko rečemo, da je bil Prokrust na zunanaj silovito in divje lep človek in vse ženske so si ga želele, saj je bil močan, nasilen, bojevit, poleg tega pa se je skrivaj v gozdu privatnih grozljivosti, pa zlih dejanj. Prokrust je imel tudi posteljo, ki ji ljudje še danes pravijo Prokrustova postelja. Imel je tudi Prokrustove stole in mize in drugovrstno pohištvo, a to za zgodovino nima nobenega večjega pomena.

Ker je bil ta strahovitež tako strahoten in ker je hrustal ljudi, je nujno prišel v zgodovino, kakor so imeli že srečo priti vanjo mnogi spretni in nesrečni zločinci. Prokrust je bil robot, zato za ideologijo ni posebno velikega pomena. Dandanašnji na primer nihče ne zagovarja v kritiki prokrustovstva. Kaj takšnega je našim očem ostalo prikrito.

Zato pa je tem bolj pomembna za nas njegova postelja, ki ji pravimo Prokrustova postelja. Znano je, da Prokrust ni mogel samo ležati v svoji znameniti postelji, ampak da se je preživljal s popotniki, ki so zašli v gozdu. Pri tem je imel obilo sreče in uspehov. V zgodovino se je vtihotopil že zato, ker je bil grozovit. Grozovit pa je bil zato, ker je blodečim popotnikom pripravil mehko posteljo in jasno je, da je vsak utrjeni izgubljenec zasanjal srečne sanje. Toda prav v vrhu najlepših in najmikavnejših sanj je prišel grozni, zverinski, potuhnjeni, zločinski, nepridipravi, hnavski, strahotni, strašni, podli Prokrust in malemu človeku nategnil noge do roba postelje. Večina utrjenih popotnikov je pri tem zaspala za večno in nemara je sanjala celo v Prokrustovem velikem prebavnem krogu. Zanimivo pri vsem je, da je bil Prokrust tako velik, kakor je bila njegova postelja. Če so bili popotniki in izgubljeneci za Prokrustovo posteljo preveliki, pa jim je mirnodušno odsekal glavo med

spanjem. Tako jim je iz velikega usmiljenja ublažil bolečine.

Kot vidimo, je bil Prokrust tudi usmiljen, zasanjan, vase zaljubljen norec. Kako pa bi drugače počenjal tako zverinska početja?

Ampak zgodovina se ponavlja, nič ni novega pod soncem, čeprav starih Grkov ni več. Zlobni glasovi sejejo med narodom novico, da je država napravila v nekem gozdu Prokrustovo posteljo in da se hoče Prokrusta znebiti. Kajti pod soncem ni nič novega in potemtakem Prokrust še živi, čeprav nihče ne ve, kje prebiva. Morda si je prav sedaj zavezal kravato in z očiščeniimi čevlji odšev kino? Morda se je oženil in se emancipiral? Morda je šef stanovanskega urada, mogoče je podšef urada za javno varstvo otrok, nemara je podpodšef pri uradu za zidanje novih hiš? Kdo bi vedel!

Vsekakor je znano, da je država dala napraviti posebnim mizarjem posebno Prokrustovo posteljo. Nedvomno bo zvaljajala tja utrjene popotnike in ko se bodo dodobra napešali po velikanskem in ogromnem in neznanjsko velikem gozdu predpisov, ukrepov, členov, postavk in zakonov, jih bo položila lepo spančkat. Potlej bo napravilo cikcik in cik in cik in nevidni Prokrust bo nategnil nič hudega slutčega in zasanjanega popotnika na svoji postelji, da bo izgubljenec iz ust pomolel jezik, čeprav ničesar ne bo mogel reči, ne celo zavzdihniti ne bo mogel. Tiste pa, ki bodo na Prokrustovi postelji preveliki za njene meje, jih bo nevidni Prokrust pokončal tako, da jim bo odsekal glavo. Potlej jih bo seveda velikodušno pojedel, kajti Prokrust je bil, je in ostane ljudozerec.

V vsem tem je dokaz, da se zgodovina ponavlja in da ni nič novega pod soncem. Če pa kdo le malo dvomi v takšno trditev in če misli, da je Prokrustova postelja zgolj pregovor, tedaj naj samo poskusi zaiti v gozd sodobne birokracije. Prepričani smo, da ga bo na koncu blodnje čakala državna Prokrustova postelja z nevidnim, antičnim Prokrustom. Zavedati se moramo, da živimo za zgodovino, zato se ji moramo v zahvalo žrtvovati na Prokrustovi postelji!

UVAŽEVANJE RAZMER (avtoportret)

Veste, otroka, ženo, službo zdaj imam
zato je manj poguma.
Prej bil kovina sem,
a zdaj vse bolj sem — guma.

KIMAVEC ALI KIMALEC

Sem poznal moža,
ki je vedno kimal vnet.
Danes belo
jutri črno.
Tako bilo je mnogo let,
Pa je zbolel.
In v bolnici so ustavili mu — novo vzmet.